

แบบเรียน

๑๕๔ ประวัติการของไทย

(สำหรับสอนความรู้เรื่องเมืองไทย ประถมปีที่ ๔)

นายโสภ पालบุตร

รวบรวม

— ๑๕๕๕๔ —

พิมพ์ครั้งที่ ๕ ๒,๐๐๐ ฉบับ

พุทธศักราช ๒๔๗๓

ราคาฉบับละ ๓๑ สตางค์

— ๑๕๕๕๔ —

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม พระนคร

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

๑๕๕๕๔
๑๕๕๕๔
๑๕๕๕๔

ก ๐๓๖๔๕
ป ๑๐๐
ส ๑๔๔๖

แบบเรียน

ประวัติการของไทย

(สำหรับสอนความรู้เรื่องเมืองไทย ประถมปีที่ ๔)

นายโสภา ปาลบุตร

รวบรวม

—พิมพ์ครั้งที่—

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๒,๐๐๐ ฉบับ

พุทธศักราช ๒๔๗๓

ราคาฉบับละ ๓๑ สตางค์

—พิมพ์ครั้งที่—

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรมณี บางขุนพรหมพระนคร

มีกรรมสิทธิ์ความพระราชบัญญัติ

ก ๐๓๖๔๕

คำนำ

ประวัติศาสตร์ของไทย เป็นวิชาสำคัญแผนกหนึ่งในวิชา
สามัญเบื้องต้น เพราะวิชา นี้ เป็น ขั้นแรกที่ จะ ก้าว ขึ้นสู่การ
เรียนภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ขึ้น สูง ๆ ต่อไป ถ้า หากผู้
สอน ประกอบเรื่อง และ จัด เรื่อง ให้เหมาะสม แก่ ชั้น และ รู้จักใช้
วิธีสอนให้ ถูก ทางแล้ว ก็ จะ เป็น ประโยชน์ แก่ นักเรียน มาก
ซึ่งทำให้ เกิดได้ ใช้ ความพิริยพิเคราะห์ ความคิด คำหนึ่ง ด้วย

ในเวลานี้แบบเรียนที่จะใช้สอนนักเรียนโดยมากมักกระจัด
กระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ เมื่อครูจะสอน ก็ ต้องค้นคว้า จากหนังสือ
ต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ และ พงศาวดารอีก หลายเล่มมา เป็น
เครื่อง ประกอบเป็น การเสีย เวลา มากอยู่ ข้าพเจ้าจึงได้ลอง
รวบรวมขึ้น เพื่อหวังให้ ความ สะดวก แก่ ผู้ต้องการ เพราะได้
รวบรวมขึ้น ตามตัว ข้อ ประมวล การ สอน ชั้น ประถมปีที่ ๔
เท่าที่ปรากฏใน ประมวล ศึกษาพิเศษ ภาค ๑ เท่านั้น (ส่วน
ชั้นอื่น กำลังรวบรวม หวังว่าจะได้พิมพ์ในโอกาสหลัง)

ถึงกะนั้น ก็ที่ ข้าพเจ้า ก็มีใ้ อวท อ่าง ว่า หนังสือ เล่มนี้ ถูกต้อง ค
แล้ว การ รวบรวม ตำรา ซึ่ง เกี่ยว กับ ประวัติศาสตร์ ขอม เช่น
การ ลำบาก เพราะ ต้อง ค้นคว้า และ สอบสวน หลาย อย่าง
การบอกพระองค์ที่ ซึ่งมีเป็นธรรมดา แต่โดยอาศัยที่ท่านผู้มีความรู้
ได้ตรวจ แล ไข ถิ่น กรอง เป็น ลำดับ มาหลาย ชัน ถึง หาก
จะบอกพระองค์บ้าง ก็ คง มีเป็น ส่วน น้อย และ ถ้า มี ข้อบกพร่อง
ในหนังสือนี้ไซ้ ข้าพเจ้า หวังว่า ท่าน ทั้ง หลาย คง ใ้ อกับ
และ ใ้ คำ ทัก ท้วง เพื่อ แก้ ไข ใ้ ค ชัน สำหรับ ประ โยชน์ ต่อ ไป
ภายหน้า ฉะนั้น ข้าพเจ้า จึง ขอขอบ พระคุณ ล่วง หน้า ไว้ ใน ที่นี้ ด้วย.

นายโลภา ปาลบุตร

โรงเรียนฝึกหัดครูมูลมณฑลพิษณุโลก

เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓

สารบัญ

ภาคที่ ๑

หน้า

มนุษยชาติ	๑
ภูมิตำเพาเดิมของไทย	๒
การ รวบรวมกันเป็น ปึกแผ่น ต่อมา	๔
ดินแดนตอนใต้	๖
ประวัติขอม	๘

ภาคที่ ๒

หน้า

ผู้เขียน หัว หน้า รวบรวมกำลัง	๙
ราชอาณาจักรล้านนาไทย	๑๑
ราชอาณาจักร สุโขทัย	๑๕

ภาคที่ ๓

หน้า

ราชอาณาจักร สุวรรณภูมิ	๒๓
พฤกษ การณ์ ตอน สร้าง กรุงศรีอยุธยา	๒๖
กษัตริย์ครอง กรุงศรีอยุธยายุคแรก	๓๐

๑
ภาคที่ ๔

	หน้า
กรุงศรีอยุธยา ยุคกลาง	๓๐
กษัตริย์ครอง กรุงศรีอยุธยาตอนกลาง	..
เหตุ การณ์ คอมนท้าย	..

ภาคที่ ๕

	หน้า
สมัยกรุงธนบุรี	๔๑
สมัยกรุงเทพฯ	๔๔

ภาคที่ ๖

	หน้า
พระพุทธศาสนา	๔๘
ศาสนาพราหมณ์	๕๒

ภาคที่ ๑

ประวัติของไทยตอนสืบเนื่องจากต้นเดิมร่วมกับจีน

—*—*—*—

มนุษย์ชาติในโลกนี้มีจำนวนมาก แต่ที่เป็นชาติเก่าแก่ที่สุด ซึ่งนักปราชญ์ไทยมากได้ลงความเห็นแล้วนั้นคือ ชาติอัสสิเรีย โอบคุปต์ และชาติจีน พวกอัสสิเรีย ก็เกิดอยู่ในภาค มัชฌิม ประเทศ (อินเดีย) ภายหลังได้แยกไปทางทิศตะวันตก จนชาติผิวขาว คือ พวกฝรั่งต่าง ๆ ในยุโรปสืบเนื่องมาจากพวกอัสสิเรีย ลักษณะ ของ พวกนี้คือ—

๑. จมูกโต
๒. ผิวขาว
๓. รูปร่างใหญ่
๔. ผมละเอียด คดิก

เมื่อเอา พวกนี้มา เปรียบ กับ ไทย ก็ จะ เห็น ว่า มีลักษณะ ผิดกันมาก และ เห็น ได้ ว่า เป็น มนุษย์ คนละชาติที่ เกี่ยว ลง เกี่ยว ขไทย กับ จีน ก็ จะ เห็น ว่า มีลักษณะ คล้าย กันแทบ ทุกสิ่ง เช่น

๑. จีนและไทย จมูกไม่โค้งเหมือนกัน

๒. กระดูกแก้ม มีลักษณะ คล้าย คลึง กัน

๓. ตาเล็ก

๔. เส้นผม คอยาว และ เทียนก และ ผิว เนื้อ สีของ
คล้าย ๆ กัน

๕. สำเนียง และ ภาษา คล้าย คลึง กัน

ความหลักที่ เปรียบ เทียบ มา นี้ เห็นได้ว่าไทย สืบเชื้อ
มาจากต้นเดิม ร่วมกัน กับจีน เดิม พวกไทย ทั้ง ภูมิสำเนาอยู่
ในอาณาเขตต์ จีนภาคใต้ ซึ่ง บัดนี้ ก็ ยังมี คนพูด ภาษาไทย
จีนเป็น ภาษาไทย เดิม อยู่ เรา เรียก คนพวกนี้ว่า “ซ้อ”
เศษสถาน ประเพณี บาง อย่าง ก็ ยัง ปรากฏ ได้ ช่าง จึงได้ ว่า พวก
นั้นเป็นไทย

ภูมิสำเนาเดิมของไทย

ภูมิสำเนา เดิม ของไทย อยู่ใน ประเทศจีน ตอนใต้ แถว
มณฑลชุนหน่า, กุยจิ๋ว, กวางตุ้ง, กวางไส ไทยเหล่านี้ ต่าง
ก็ ตั้ง ตัวเป็นอิสระ มิได้ ขึ้นแก่ กัน และ ต่าง ก็ ปกครอง กัน
มาโดยปกติสุข จนถึง พ.ศ. ๔๐๐ จึง ถูกจีน จูกรานและ
เขียด เขียดขึ้นทุกที จึงได้ พา กัน อพยพ ลงมา ทางทิศใต้
และทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ แล้ว แยก ออกเป็น ๒ พวก

๑. พวกที่ มาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ได้ ไปตั้งภูมิลำเนา
อยู่ในลุ่มแม่น้ำคง (สละวิน) แล้ว จึง เป็น ประเทศไทย ขึ้น
ราว พ.ศ. ๘๐๐ ถึงราชธานี อยู่ที่ เมือง พง มีชื่อว่า ไทยใหญ่
หรือเงี้ยว (เขตต์แดน พระมา เที้ยวนี้)

๒. พวกที่ยกมา ทางทิศใต้ ตั้ง ภูมิลำเนาในลุ่มแม่น้ำ
โขง จึง เป็น อีสสระ ขึ้นใน แคว้น สิบสองจุไทย หรือสิบสอง
พันนา (สิบสองเจ้าไทยก็ เรียก) เหนือ เมืองหลวงพระบาง
เที้ยวนี้ เรียกไทย พวกนี้ว่า “ลื้อ” แยกกัน ออก เป็น เมือง
เล็ก ๆ ต่าง เป็น อีสสระ

ต่อมา มีหัวหน้าไทยคนหนึ่ง นามว่า ชุมพรหม (พิลล่อโก๊ะ)
มีอำนาจ มาก ได้รวบรวมเมืองไทยใน ลุ่มแม่น้ำโขงไว้เป็น
อาณาจักร เที้ยว กัน ตั้ง เมือง แลง เป็น ราชธานี ไทย พวกนี้
เรียกว่า “ไทยน้อย”

ส่วน พวกไทยทางเมืองเดิม นั้น ปรากฏตามพงศาวดาร
จีนเรียกว่า “นางเงี้ยว” หมายความว่า เจ้าทางทิศใต้ มี
อาณาจักร อยู่ ใน มณฑลยูนหนำ ซึ่งเป็นเขตต์แดน ของจีน
เที้ยวนี้

ทิศเหนือ จดประเทศจีน

ทิศตะวันออก ติดเมืองเหนือ จดประเทศสิบสอง

ทิศตะวันตก ติดเมืองใต้ จดประเทศญวน

ในแคว้นแคว้นไทยเดิมของนางเจี๊ว มีเมืองใหญ่ตั้งเป็น

อัสสระอยู่ ๖ เมือง

๑. ม่งซุย

๒. เขียวเซ่

๓. เท่งเซียง

๔. ซี่ล่าง

๕. ถ้างกง

๖. ม่งเต

การรวบรวมกันเป็นปึกแผ่นต่อมา

ครั้นต่อมาราวพ.ศ. ๗๖๘ เกิดรบพุ่งกันกับจีนแต่สู้
จีนไม่ได้ จึงยอมเป็นเมืองขึ้นของจีน ตั้งแต่นั้นมานานราว
๔๒๔ ปี ก็เลยไม่ปรากฏเรื่องเมืองไทยเดิม จนถึง พ.ศ.
๑๑๙๓ จึงมีหัวหน้าไทยคนหนึ่ง ตามจดหมายเหตุจีนเรียกว่า
สีหนุโต ได้รวบรวมไทยซึ่งต่างก็ตั้งเป็นอัสสระอยู่นั้น เข้าเป็น
อาณาจักรขึ้นเดียวกัน ตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองม่งเต แล้ว

ได้ แ่่งทูตไปเจริญทางไมตรี กับจีน ต่อจากนี้ มา อีก ๔ ชั่ว
แผ่นดิน จึงเกิด มีหัวหน้าไทย คนหนึ่ง มีนามว่า “ไ้ทะล่อฝง”^๕ ี
กำลัง เข้มแข็งในการ สงคราม มาก จึงย้ายเมืองหลวง มา
ตั้ง อยู่ที่ เมือง หนองแส (ตาสีฟู) ได้ทำการ รบพุ่ง กับจีน
และ อีเบต ในที่สุด จึง ตกลง เป็นไมตรีกัน เพราะเจ้าแผ่นดิน
จีน บอ มยกิลา ให้ทำการ อภิเษก กับ โอรส ของ พระเจ้าไ้ทะล่อฝง
มี กษัตริย์ ปกครอง อาณาจักร ไทย เกิด ต่อจาก พระเจ้า
ไ้ทะล่อฝง อีก หลาย ชั่ว เป็น เวลา รวม ๓๕๐ ปี จน ขรรม เนียม
ประเพณี จึง กลายเป็น จีน ไปทุกที จนถึง พ.ศ. ๑๓๔๗ พวก
มองโกล มาตีจีน ได้ ไว้ ใน อำนาจ ทั้งหมด หัวหน้าจึงตั้งตัวเป็น
กษัตริย์ จีน มีนามว่า ราชาวงศ์ หงวน แล้ว แผ่อำนาจ ลงมา ทาง
ทิศตะวันตกเฉียงใต้ และ ทิศตะวันตก ถึงกล่าว มาแล้ว ตอน ต้น
ในที่สุด มา ตี ได้ ไทย ได้ ใน อำนาจ คราว เดียว กัน กับ เมื่อ ตี
ไ้พะม่า เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๗ ประเทศ หน้างเขี้ยว ซึ่ง เป็น เมือง
ไทย เดิม จึง สันนิสสรภาพ กลายเป็น เมือง ขึ้น ของ จีน ดัง แท้ คราว
นั้น (ระหว่าง พ.ศ. ๑๘๒๗ ตรง กับ สมัย กรุง สุโขทัย)

ฝ่ายไทย ซึ่ง มาทาง ลุ่ม แม่ น้ำ คง (สลววิน) ตาม ที่ กล่าว
มา แล้ว แต่ ต้น นั้น มี ผู้ คน แน่นหนา เข้า จึง ยก ไป ตั้ง ภู มิ ลำเนา

ทางทิศตะวันตกต่อไป คือไป^๕ ถึง ตำบลแม่ฟ้าหลวงที่^๕ ซึ่งเป็นที่^๕ อยู่ของ พระมา^๕ ทุกวัน^๕ นี้ และแผ่ไปถึงยะไข่, แอัสสัม

ส่วนไทยที่ มาทาง^๕ ตำบลแม่ฟ้าหลวง^๕ ซึ่ง มา^๕ ถึง อยู่^๕ ที่ เมือง
แดง^๕ นี้ ได้ขยายอาณาเขตต่อไปอีก พวกหนึ่งขยายไป
ทางทิศตะวันออก ไป^๕ ถึง อาณาเขต^๕ ทางแขวง กังจัว พวก
หนึ่งไป ทางทิศตะวันตก คือสิบสองพันนา (มีเมืองเชียงรุ่ง
เป็น^๕ ต้น) พวกหนึ่งไปทางทิศใต้ คือ^๕ ถึง^๕ ที่ เมืองเซ้า (หลวง
พระบาง) นับเป็น^๕ ครั้ง แรกที่ไทยได้^๕ มา^๕ ถึง^๕ ประชิด^๕ แคน^๕ ขอม
(เขมร)

ดินแดนตอนใต้

ดินแดน^๕ ตอนใต้^๕ ซึ่ง^๕ ตั้ง^๕ เป็น^๕ ประเทศสยามเวลานี้^๕ เกือบ
เป็น^๕ ของ^๕ คน^๕ ๒^๕ ซาก^๕ ได้^๕ ถึง^๕ ภูมิ^๕ ลำเนา^๕ อยู่^๕ ก่อน^๕ คือ

๑. ขอม

๒. ลาว

ขอม มีภูมิ^๕ ลำเนา^๕ อยู่^๕ ทาง^๕ ที่^๕ต่ำ^๕ คือ^๕ ประเทศ^๕ เขมร^๕ เดียว^๕ นี้
ตลอด^๕ ไป^๕ ความ^๕ ขยาย^๕ ทะเล^๕ จนถึง^๕ ตำบล^๕ แม่ฟ้า^๕ หลวง^๕ เข้า^๕ พระยา^๕ ตอน^๕ ใต้^๕ ตลอด^๕
ถึง^๕ รามัญ^๕ (มอญ) หรือ^๕ ทะเล^๕

ลาว มี ภูมิสำเนา อยู่ทาง แผ่นดินสูง ทางเหนือ แถว ลุ่ม
แม่น้ำโขง ทั้ง แต่เขาบรรทัด ต่อ แคน เขมร ขึ้นมา และ ทาง
มณฑล พายัพ ก็ เป็นลาว เดิม เขตต์ ลาว ทางใต้ ติดต่อกับ
เขตต์ แคน ขอม ระหว่าง จังหวัด สวรรคโลก และ จังหวัดตาก

ตามทางสันนิษฐานของผู้ที่มีความชำนาญในทางโบราณ
คดี ลงความเห็น พ้อง กันว่า พวกช้า, ขมุ, เขมร, มอญ,
เม็ง, ฯลฯ เหล่านี้ เป็นพวกขอม เพราะ พูดภาษา ขอม ทั้ง นั้น
ส่วน พวกลาว, ละว้า เป็นพวกลาวเดิม เคี้ยว นี้ อยู่ตาม
ป่า ตามเขาในมณฑล ที่ เป็น ลาว เดิม

ส่วนไทย นั้น มีหลายพวก คือ ไทย, ผู้ไทย, พวน,
ฉาน, เขียง, เงี้ยว, ลื้อ, เขิน เหล่านี้ ล้วน แต่พูดภาษาไทย
ทั้ง นั้น จึงนับว่า เป็น พวกไทย ชาวไทยในมณฑลพายัพ,
อุตร, และ นครราชสีมา ก็ เป็น พวกไทย ที่ สืบ เชื้อ มา แต่ ตอน
เหนือ ทั่วๆ กัน ทั้ง นั้น เพราะ ชน พวก นี้ มีขนบธรรมเนียม
ประเพณี คล้าย คลึง กัน ทั้ง ภาษาที่พูด ก็ คล้าย กัน แต่ สำเนียง
ที่ พูด ผิดเพี้ยนกันไปบ้าง เนื่องจาก การ แยกย้าย กันอยู่ไม่ใคร่
ได้ สماعกับไทย กลาง นึก แต่การพูดจา พอ ฟัง กัน เข้าใจได้

ประวัติขอม

ขอมเป็นชาติที่ไทยได้ทำการ เกี่ยวข้อง อยู่มาก จำเป็น
ต้อง บอก เรื่อง ของขอม มา กล่าวไว้ พอเป็นเค้า เพื่อให้ ความ คิด
ต่อ เกี่ยวเนื่อง กัน

สิ่งที่ เป็นหลักฐานให้ สืบสวน เรื่องขอมได้ ที่ ที่ สุกนั้น คือ
โบราณวัตถุ ที่ ขอมได้ สร้างไว้ เช่น ปราสาทหิน ศิลาจารึก
และ เจดีย์ สถูป ซึ่งได้ ชุก พบในชั้นหลัง ต่อมา และ คงได้
เรื่อง รวบรวม ของ ขอม ถึง นี้ คือ ภูมิประเทศ ของ ขอม อยู่ ทางใต้
จรดไปถึง รามัญ เพราะ ชาวเมือง เดิมในที่ เหล่า นั้น พูดภาษา
เดียวกัน ทั้ง นี้ ทุกวัน นี้ พวก มะลายู ยัง พูดภาษา ขอมได้
อยู่บ้าง ก็มี ตามที่ พวก เหล่า นี้ มีโบราณวัตถุ ที่ ขอม สร้าง
ไว้ มาก ตามแถบ ตะวันออก ของ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มักจะ
เป็น เทวสถาน แถบตะวันตก มักจะเป็น วัด และ เจดีย์ ทุก ๆ
สิ่งที่ ปรากฏ นี้ สันนิษฐาน ได้ ว่า เป็นฝีมือ ของ ชาว อินเดียน ทั้ง นี้
อักษร และ ภาษา ที่ จารึกไว้ ก็ เป็นภาษา อินเดียน

ส่วน ทางลาว เดิม ตาม ลุ่มแม่น้ำโขง ก็มี เทวสถาน ที่
ขอม สร้างไว้ หลายแห่ง แต่ เป็น ของใหม่ ที่ เป็น ของเก่า อยู่ คือ
พระธาตุ ที่ จังหวัด นครพนม กับ ที่ อำเภอ พินาย มณฑล นคร
ราชสีมา เท่านั้น ส่วน ทางมณฑลพายัพ ไม่มี เทวสถาน ของขอม
เลย ฉะนั้น จึง สันนิษฐาน ว่า ขอม สืบเนื่อง มา จาก อินเดียนโบราณ

ภาคที่ ๒

ว่าด้วยไทยตั้งประเทศสยาม

และ

ราชอาณาจักรใหญ่

พระเจ้าพรหม ผู้เป็นต้นวงศ์ของพระเจ้าอู่ทอง ได้ทำการ
 วยพุ่ง แอ่งชิง อาณาเขตต์ใน มณฑลพายัพได้จาก ขอม และ
 สร้าง เมือง ฝ่าย ขึ้น ครั้งแรกที่ ผังใต้ แม่ห้าโขง (ฝ่ายเป็นอำเภอ
 อยู่ในจังหวัดเขื่องราย มณฑลพายัพ) ตั้งแต่บัดนั้นมา ก็มีพวก
 ไทยอพยพข้ามฟากแม่ห้าโขง มาตั้ง ภูมิลำเนา มากขึ้นทุกทีใน
 ระหว่าง พ.ศ. ๑๔๐๐ ถึง พ.ศ. ๑๖๐๐ เป็นเวลาที่ไทยได้
 ลงมา ตั้ง ภูมิลำเนา อยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตอนใต้ เวลาที่นั้นอยู่
 ใน อำนาจ ขอม และ ตั้งเป็นเมืองเล็ก ๆ ต่างก็มีอิสรระ มี
 ได้รวมกัน พอถึง พ.ศ. ๑๖๐๐ พระเจ้าอู่ทองเจ้าแผ่นดิน
 พระมา ยกทัพมา ปรายปราม ขอม และปกครอง ตลอดกลุ่มแม่ห้า
 เจ้าพระยาทั้ง ๒ ฝ่าย ต่อมาไม่ช้า พวกไทยที่ลงมา ตั้งใน
 ตอนเหนือ ของ แม่ห้าเจ้าพระยา ได้ยกลงมา สมทบกับ พวกไทย

ที่ ^๕คง อยู่ก่อน ^๕ช่วย กันปราบ ^๕ปราบ พระม้าว ^๕จึง เอา อำนาจ การ
ปกครอง มา จาก พระม้าว ^๕ตั้ง ^๕แต่ ^๕ครั้ง นั้น

ในระหว่าง พ.ศ. ๑๖๕๐ ถึง พ.ศ. ๑๘๕๐ เมืองไทย
เดิมใน มณฑลชุนหน่า (ชุนหนาน) ได้เสียแก่กุลโลซ่าน พวก
มองโกลที่ มาตีได้ จนและพระม้าว แต่พวกไทยที่อพยพมาทางนี้
คือพวกไทยน้อย กลับมาได้เป็นใหญ่ ได้สถาปนาจักรในลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยา ลงไป จนตลอดแหลมมลายู บางทีอาจได้ สถา
นาเขตต์ ขอม ทาง เมืองใน ลุ่ม แม่น้ำ โขง กว๊าย ส่วน ทาง พระม้าว เมื่อ
เสียเมืองให้แก่พวกมองโกลแล้วใน พ.ศ. ๑๘๓๗ ต่อมาพวก
ไทยใหญ่ ก็มี อำนาจ ของ เมืองพุกามเป็นใหญ่ อยู่ใน ประเทศ
พระม้าว ทาง เมืองรามัญข้างใต้ ก็มีไทยอีกพวกหนึ่ง (มกะโท)
ออกไป จาก กรุง สุโขทัย ไป ตั้ง ตัว เป็นใหญ่ได้ ครอง ครอง
รามัญ ต่อ กันมา อีก หลายชั่ว รัชสมัย

พวกไทยน้อย ที่มา ทาง ลุ่ม แม่น้ำ เจ้าพระยานี้ ประมาณ
กันว่า มา ตั้ง เป็นเมือง อยู่ ๔ เมือง คือ

ทางทิศตะวันออก มี สวรรคโลก สุโขทัย และ
กำแพงเพชร

ทางทิศตะวันตก มี เมืองอุททอง นครปฐม และ
ราชบุรี

“ว่าด้วยไทยตั้งประเทศสยามและอาณาจักรใหญ่

๑๑

ทางทิศใต้ มี เพ็ชรบุรี ไซยา และ
นครศรีธรรมราช

ในสมัยที่กล่าวนี้ มีราชอาณาจักรของไทยที่สำคัญ

๓ ราชอาณาจักร คือ

๑. ราชอาณาจักร ลานนาไทย
๒. ราชอาณาจักร สุโขทัย
๓. ราชอาณาจักร สุพรรณภูมิ

ประวัติราชอาณาจักรลานนาไทย

อาณาจักร ลานนาไทย คือ อาณาเขตที่มีเขตพรมแดน
เกี่ยวพัน แต่ก่อนเป็นเมืองของลาวเดิม เดิมหัวเมืองฝ่ายเหนือ
เป็นที่อยู่ของชนชาติลาว ในสมัยขอมมีอำนาจได้ให้ราชธิดา
ชื่อ นางจามเทวี ขึ้นไปครองเมืองศรีบุญชัย (นครลำพูน) ซึ่ง
เป็นเมืองลูกหลวงของขอมละโว้ แล้วตั้งเมืองเขลางค์ (นคร
ลำปาง) ขึ้นอีกเมืองหนึ่ง ต่อมา พวกไทยใหญ่ ไทยน้อย แห่ง
อาณาจักรลงมาในเมืองลาวข้างเหนือโดยลำดับ เมื่อพ.ศ. ๑๖๐๐
เศษ พระเจ้าอนุวงศ์แห่งอาณาจักร เข้ามาในลุ่มน้ำเจ้าพระยา
ลาวจึง กลับ ตั้งตัวเป็นใหญ่ได้ อีกครั้งหนึ่งก็ เมืองเชียงแสน ตาม
ตำนานเดิมเรียกว่า วงศ์ลาว หรือลาวงก หรือลาวจักรราช
ก็เรียก พระเจ้าแผ่นดินในวงศ์นี้ ครอบครองแผ่นดินต่อกัน

มาหลายองค์ จนถึงชุมโจรก็มีอาชญากรรมมาก ได้ตีเมืองหลวงพระบาง ตลอดจนถึงเมืองญวน แล้วไปพิราลัยในสงครามต่อมา ชุมเมืองรายที่สร้างเมืองเชียงใหม่ และชุมจำเมืองเจ้าเมืองพะเยา ซึ่งเป็นอิสระร่วมเวลา กับพระเจ้าชุมรามคำแหง กรุงสุโขทัย ตามหลักฐานที่สืบสวนเห็น เชื่อได้ว่าชุมเมืองราย กับชุมจำเมืองทั้งสองนี้เป็นไทย เพราะมณฑลพายัพ อยู่กลางระหว่างไทยฝ่ายเหนือและใต้ ลาวจะเป็นใหญ่อยู่กลางไม่ได้ ความจริงลาวคงจะได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ได้คราวหนึ่งแต่ไม่เข้าพวกไทยจึงเอามาไว้ในอำนาจหมด จึงได้นามว่าลานนาไทย อาณาจักรลานนาไทยเป็นเมืองเล็ก ๆ ต่างก็เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน เมืองสำคัญมีอยู่ ๓ เมือง คือ

๑. ศรีบุญชัย (นครลำพูน) ซึ่งเป็นราชธานีฝ่ายเหนือของขอมครั้งละโว้ มีเจ้าครองครอง (เข้าใจว่า คงเป็นไทยปกครองรวม นครเขลางค์ขุยด้วย)

๒. เมืองเงินยาง (เชียงแสน) ก็มีไทยเป็นเจ้าปกครอง

๓. เมืองพะเยา ก็มีชุมจำเมืองปกครอง

เมื่อราว พ.ศ. ๑๘๒๑ มีคนสำคัญเกิดขึ้นในลานนาไทย

๒ คน คือชุมจำเมืองเจ้าเมืองพะเยา กับชุมเมืองรายเจ้าเมืองเงินยาง

ว่าด้วยไทยตั้งประเทศสยามและอาณาจักรใหญ่

๑๑

ตามตำนานโยนกว่า ขุนจำเมือง เป็น สหาย กับ พระร่วง
เมืองสุโขทัย (ตรงกับรัชกาลของ ขุนรามกำแหง) โดย
ได้เคยเล่าเรียนใน สำนักอาจารย์เดียวกัน มีวาจาสิทธิ์คล้ายๆ
พระร่วง ต่อมาเกิดขัดใจกันขึ้น เพราะ พระร่วง ไปเป็น ชู้ กับ
ชายา ของ ขุนจำเมือง ๗ จับได้ จึงเชิญ ขุนเม็งราย มา คัดสิน
ขุนเม็งราย จึงไต่เถลไถลให้ที กัน ทั้ง ๓ องค์จึงทำสัตย์สาบาน
เป็น มิตร กัน (ตามพงศาวดารเหนือว่า พระร่วง ขึ้นหาลูกสาว
พระยาทองอุ เชื้อว่า คง เป็น เรื่องเกี่ยว กับ กับ พระร่วง เป็น ชู้ กับ
ชายา ของ ขุนจำเมือง)

ขุนเม็งราย มาสร้างเมือง เชียงราย อยู่ ก่อน แล้วจึง มาตี
ได้เมือง ศรีบุญชัย ภายหลัง จึง มา สร้างเมือง เชียงใหม่ เมื่อ
พุทธศักราช ๖๕๘ ตรง กับ พ.ศ. ๑๘๓๙ ได้เชิญ ขุนจำเมือง
ไป ช่วย เกลี้ยกล่อม แต่ นั้น มา เมืองเชียงใหม่ ก็ เป็น ราชธานี
ของ ราชอาณาจักร ล้านนาไทย ตลอด รัชกาล ขุนเม็งราย
ขุนเม็งราย ทิวงคต เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๐ มีโอรส ๓ องค์

๑. องค์ใหญ่ มีนามว่า เจ้าแก้ว ขุนเม็งราย ให้สำเร็จ
ไทยเสีย เพราะ เป็น กบฏ

๒. องค์ที่สอง มีนามว่า เจ้าคราม เป็นผู้ตีเมือง นคร
เขลางค์ (นครลำปาง) ได้ จึงได้ไปครองเมืองเชียงราย มี
นามว่า พระชัยสงคราม

๓. องค์ที่สาม มีนามว่า เจ้าเครือ ได้ครองเมืองพร้าว
ภายหลัง เป็นคู่กับภรรยา ของ พระชัยสงคราม ชุนเมืองราย จึง
ได้เนรเทศไปอยู่เมืองยาย .

พระชัยสงครามได้ราชสมบัติสืบมา แต่ไม่ ยากอยู่ที่
เมืองเชียงใหม่ จึงได้เจ้าแสนภูผู้เป็นโอรสครองเมืองเชียงใหม่
แทน แล้วพระชัยสงครามจึงไปครองเมืองเชียงรายเป็นราชธานี
เจ้าเครือผู้เป็นอา มา ตีแย่งเอา เมืองเชียงใหม่ได้ พระชัย
สงครามจึงได้ โอรส องค์ที่ ๒ มีนามว่า เจ้าหน้าท่อม มาตีเมือง
เชียงใหม่คืนได้ จึงได้เจ้าหน้าท่อมไปครองเมืองเขมรัฐ (เชียงตุง)
ได้เจ้าแสนภู ครองเมือง เชียงใหม่ ตามเดิม

พระชัยสงครามถึงแก่พิราลัย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๗๐ เจ้าแสนภู
ได้ ราชสมบัติ จึงได้เจ้าคำฟูผู้เป็นโอรส ครองเมือง เชียงใหม่
ส่วนพระองค์เอง ขึ้นไปครอง เมือง เชียงราย แล้วไปสร้าง เมือง
เชียงแสน เป็น ราชธานี ของ อาณาจักร ล้านนาไทย

ว่าด้วยไทยตั้งประเทศสยามและอาณาจักรใหญ่

๑๕

เจ้าแสนภู ทิวงคต เมื่อ พ.ศ. ๑๘๗๗ เจ้าคำฟูไ้ ราช
สมบัติ ให้เจ้าผายุผู้เป็นโอรส ครองเมือง เชียงใหม่ แล้ว
พระองค์ขึ้นไปครอง เมือง เชียงแสน

พระเจ้าคำฟู รมน้ำ ทิวงคต เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๓ เจ้าผายุไ้
ราชสมบัติ ครองเมือง เชียงแสน ได้ ๕ ปี จึง ถลัน มา ครองเมือง
เชียงใหม่ อีก เจ้าผายุ ทิวงคต เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๐

เวลานั้น เมือง น่าน เมือง แพร่ ไม่ไ้ อยู่ในอาณาจักร
ล้านนาไทย เพราะ ปรากฏว่า เป็นประเทศราช ของ สุโขทัย แต่
เมือง พะเยา นั้น พอลัน ชุนจำเมือง แล้ว มีผู้ ครอง ต่อมา อีก
๒ คน จึง เข้า รวม อยู่ในอาณาจักร ล้านนาไทย

ประวัติราชอาณาจักรสุโขทัย

อาณาจักร สุโขทัย ตั้ง เป็น อิสสระ ชัน เมื่อ พ.ศ. ๑๗๘๑
พระเจ้าแผ่นดิน ครอง กรุง สุโขทัย เรียกว่า “ พระร่วง ” ครั้ง
เมื่อสุโขทัยเป็นราชธานีนั้น บ้านเมือง มีความ สงบ รวยคาบ
เพราะ พระเจ้าแผ่นดิน มีอำนาจมาก รวมภักดิ์ รัย ครองกรุง
สุโขทัย ลีวงศ์ อันเดียว กันมา ๕ พระองค์ (รวม ๖ ทั้ง พระ
มหาธรรมราชา เมือง พระพิษณุโลก กว่ย)

พระราชวงศ์พระร่วง

๑. ชุนศรีอินทราทิตย์ (พระร่วง)
๒. ชุนบาลเมือง (ปาดราช)
๓. ชุนรามคำแหง (รามราช)
๔. พญาเลไลไทย (ฤไทยไชยเชษฐ)
๕. พระมหาธรรมราชา (ลิไทย)
๖. พระยาเลิไทย (พระมหาธรรมราชาเมืองพระพิษณุโลก)

รัชกาลที่ ๑ ชุนศรีอินทราทิตย์

พระเจ้าแผ่นดิน ครอบ กรุงสุโขทัย องค์แรกทรง นามว่า ชุนศรีอินทราทิตย์ หรือเรียกกันว่าพระร่วง พระร่วงองค์นี้ เห็นจะเป็น คนเกี่ยวข้องกับ พระร่วง ส่วยหน้า เมืองตะไคว้ (ลพบุรี) ที่หนี ขอม ขึ้นไปทางเหนือ แล้วได้ ครอบ เมือง สุโขทัย ตาม พงศาวดารเหนือที่เรียกว่า พระเจ้า ศรีอินทราทิตย์

คำว่า “ร่วง” แปลว่า รุ่งเรือง ยังหมายความว่า ใ้ อีก หลาก อย่าง เช่น ไร่นาราช, อดุนราช, วัจนราช, สุวัจนราช และไสยวัจนราช แต่ก็ คง ลง มติ ว่า ผู้เป็น เจ้า ของ ความสว่าง ความ รุ่งเรือง นั้นเอง

ว่าด้วยการตั้งประเทศสยามและอาณาจักรใหญ่

๑๑

ประเพณีไทยครั้งนั้น พระนามของพระเจ้าแผ่นดินใช้ขึ้น
ต้นด้วยคำว่า “ขุน” เจ้าชายถัดมาเรียกพระ ต่อมาอีก
๓ รัชกาล จึงเปลี่ยนเรียกนามว่า “พญา” คำว่าเจ้า
หรือสมเด็จยังไม่ได้ใช้ ในเวลานั้น ขุนศรีอินทราทิตย์ มีโอรส
๓ พระองค์ ๑ แรกไม่ปรากฏพระนาม องค์ที่ ๒ ทรงนาม
ว่า “บาลเมือง” องค์ที่ ๓ ไม่ปรากฏพระนามเดิม แต่เมื่อ
ชนข้าง ชะนะ ขุนสามชน จึงได้รับ คำแห่งเป็น พระรามคำแหง
ขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงราชสมบัติก็ยังไม่ปรากฏ และสวรรคต
ก็ยังไม่ปรากฏเช่นเดียวกัน

รัชกาลที่ ๒ ขุนบาลเมือง

เมื่อขุนศรีอินทราทิตย์ สวรรคตแล้ว ขุนบาลเมือง
โอรส องค์ที่ ๒ ได้ราชสมบัติสืบมา เหตุการณ์อันใดใน
แผ่นดินนี้ ไม่ปรากฏว่าได้ทำ อะไรบ้าง และยังไม่ทราบว่า
ครองราชสมบัติอยู่นานเท่าใด

รัชกาลที่ ๓ ขุนรามคำแหง

เมื่อขุนบาลเมือง สวรรคตแล้ว พระรามคำแหง ผู้อนุชา
ได้ครองราชสมบัติ ประมาณในพุทธศักราช ๖๓๙ ทรงกับ
๓

พ.ศ. ๑๘๒๐ ทรงนามว่าขุนรามคำแหง หนังสืออื่นเรียก
ว่า “รามราช” เหตุการณ์ในแผ่นดินนี้คือ—

๑. การแผ่พระราชอาณาจักร พระองค์ได้แผ่อาณา
เขตออกไปกว้างขวาง ปรากฏในศิลาจารึกว่า ทิศเหนือ
จดเมืองแพว เมืองน่าน และเมืองชะวาก (หลวงพระบาง)
ทิศตะวันออกจดเมืองสระหลวง (พินธุโลก) เมืองสม (หล่มเก่า)
เมืองขามาย (ศรีเทพ) เมืองสระคา (หนองหาร) กะทั่ง
แม่น้ำโขง ถึงเวียงจันทน์ เวียงคำ ทิศใต้จดเมืองคณฑี
(พิศิตร) พระบาง (นครสวรรค์) แพรก (สวรรคบุรี)
สุวรรณภูมิ (อุทัย) ราชบุรี เพ็ชรบุรี และ นครศรีธรรมราช
จนจดทะเลจีนนอก ทิศตะวันตก ถึงเมืองฉะบับ ทะวาย
ทะนาวศรี กองอู เมาะตะมะ หงสาวดี และ สมุทรคำ
(อ่าวเบงกอล)

๒. การจัดบ้านเมือง เมื่อพ.ศ. ๑๘๒๖ พระองค์
คิดแบบหนังสือไทยขึ้นครั้งแรก นับว่าพระองค์ได้ทำประโยชน์
ให้แก่ชาติไทยอันใหญ่ยิ่ง และทรงจัดการบำรุงพระพุทธศาสนา
เมื่อพ.ศ. ๑๘๓๐ ได้ชุกพบพระบรมธาตุที่เมืองศรีสัตนาคนหุต
(สุวรรณภูมิ) แล้วบรรจุไว้ในสถูปเจดีย์ สร้างกำแพงผา

ล้อมไว้ ในปีนั้นเอง และได้ทรงสร้างพระแท่นมณฑลศิลาไว้
อีกด้วย

๓. เรื่องมกระโท มกระโทผู้นี้เคยรับราชการอยู่ในแผ่นดิน
ขุนรามคำแหง ภายหลังออกไปตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นในเมือง
เมาะตะมะ ได้เป็นต้นวงศ์พระเจ้าราชาธิราช ขุนรามคำแหง
จึงพระนามให้ว่า “พระเจ้าฟ้ารั่ว”

๔. ทางไมตรีกับจีน ตามจดหมายเหตุของจีนว่า พระเจ้า
แผ่นดินจีนในราชวงศ์หงวน ให้ทูตเข้ามาเจริญทางพระราช
ไมตรียังเสียมก๊ก (พระเจ้าขุนรามคำแหง) ๒ ครั้ง ครั้งแรก
ใน พ.ศ. ๑๘๒๕ ครั้งหลัง พ.ศ. ๑๘๓๖ พระเจ้าขุนรามคำแหง
ก็ส่งทูตไปเจริญทางพระราชไมตรีกับจีน ๒ ครั้ง ใน พ.ศ. ๑๘๓๘
กับ พ.ศ. ๑๘๔๐ และตามจดหมายเหตุจีนว่า พระเจ้า
เสียมก๊กเสด็จไปเมืองจีน ๒ ครั้ง ใน พ.ศ. ๑๘๓๗ กับ
พ.ศ. ๑๘๔๓ การที่ไปเสด็จไปเมืองจีนนี้ พระองค์ได้
นำเอาช่างจีน เข้ามาทำเครื่องถ้วยชาม ที่เมืองสวรรคโลก
และสุโขทัย เรียกกันว่า “ชามสังกะโลก” เตาสำหรับ
เผาถ้วยชามเรียกว่า “เตาทุเรียง” พระองค์อยู่ในราช
สมบัติ ๔๐ ปี สวรรคตใน พ.ศ. ๑๘๖๐

รัชกาลที่ ๔ พระเจ้าฤไทยไชยเชษฐ

โอรสของ พระเจ้าสุนทรามคำแดง ได้ขึ้นครองราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๐ ทรงพระนามว่า พระเจ้าฤไทยไชยเชษฐ หรือพญาเลลิตไทย ในหลักศิลาจารึกภาษาไทยว่า พญาเลลิตไทย ครั้นสิ้นไศรยภูมิ พระร่วงว่า เลลิตไทย จารึกในภาษาขอมว่า ฤไทยไชยเชษฐ ครั้นสิ้นขุขัตติมาลีหี เรียกว่า อุกกโชตทราช (พระยาจนา) ทรงตั้งพญาสิทธิไทยราชโอรสเป็นอุปราช มีพระนามว่าพระศรีธรรมราช ให้ไปครองเมืองศรีสัตนาทหี (สุวรรณโลก)

เมื่อ พ.ศ. ๑๘๗๓ พระเจ้าแสนเมืองมิ่ง เจ้าเมืองเมนะตะมะทิวงคต เมืองรามัญทั้ง ปวงเลย กระจ่าง กระจ่าง ไม่ยอมอ่อนน้อมต่อกรุงสุโขทัย พระเจ้าฤไทยไชยเชษฐ ได้ยกกองทัพไปปราบ แต่ไม่สำเร็จ เมืองรามัญทั้งปวงก็แข็งเมืองตั้งเป็นอิสระ แต่หันมากรุงสุโขทัย ก็เสื่อมอำนาจลงทุกที พระเจ้าฤไทยไชยเชษฐ ครองราชสมบัติได้ ๓๖ ปี ก็เสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๑๘๙๗

รัชกาลที่ ๕ พระมหาธรรมราชาธิไทย

พระศรีธรรมราช เมื่อได้ทราบว่าพระบิดาประชวรหนัก จึงยกกองทัพมาจากศรีสัตนาทหี ประจวบกับเวลา สวรรคต

เลข ปราบปรามพวกที่ กิจะ แย่งชิงราชสมบัติได้ ร่ายกาย แล้ว
ขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๔๗ ทรงพระนามว่า
พระเจ้าศรีสุริยวงศ์วรมหาธรรมิกราชาธิราช ในหนังสืออื่น
เรียกว่า พระยาสิทธิไทย ตามนามเดิม บางทีก็เรียกว่า
พระมหาธรรมราชา

พระองค์ทรง ปกครองไทย ถือเอา ขรรฆานุภาพ เป็น หลัก
ในหนังสือศิลาจารึก ได้พรรณนาคุณของพระองค์ไว้ว่า

๑. ทรง ทราบ พระไตรปิฎก แดกถาณ ได้ ทรง นิพนธ์
หนังสือไตรภูมิ พระร่วงไว้ และ ทรง ชำนาญในทาง ตำรา
ไตรศาสตร์

๒. ทรง ชำนาญในทางไสยศาสตร์ ได้ ทรง แต่ง คัมภีร์
ศาสตร์าคม คือ พระราชพิธีต่าง ๆ ขึ้นเป็น ปฐม

๓. ทรง สร้าง พระราชมณฑลที่ ก่ออิฐ ถือปูน

๔. ตั้งโรงเรียนขึ้นใน พระบรมมหาราชวัง คือ จัดให้
จัดให้พวกพราหมณ์ เวียง ศิลปศาสตร์ พระสงฆ์เรียน
พระไตรปิฎก

๕. ให้ราชบุรุษไป รับ พระบรมธาตุมา แด่ลังกา และ
สร้าง พระธาตุบรรจุ พระบรมธาตุไว้ที่ นคร (อยู่ คลัง เมือง
กำแพงเพชร)

๖. เมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๔ ให้ราชบัณฑิตไปอาราธนาพระมหาสวามีสังฆราชมาแต่ลังกา

๗. ออกทรงพระผนวชใน พ.ศ. ๑๙๐๔ ครั้นเสด็จผนวชแล้ว จักรพรรดิราชจึงถวายนามใหม่ว่า พระเจ้าศรีมหาธรรมิกราชาธิราช ส่วนพระสวามีสังฆราชถวายพระนามเพิ่มเติมว่า พระเจ้าศรีธรรมโพธิสัตว์โชติมหาธรรมิกราชาธิราช

๘. ให้ขุดคลองทำถนนจากสุโขทัย ถึงเมืองสวรรคโลก ทุกวันนี้เรียกว่า ทางพระร่วง

พระมหาธรรมราชาธิราช สวรรคตเมื่อวันสิ้นรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง) ซึ่งครองกรุงศรีอยุธยา

รัชกาลที่ ๒ พระเจ้าไชยราชาธิราช

โอรสของ พระมหาธรรมราชาธิราช ได้ครองราชสมบัติ ต่อ มา ทรง พระนามว่า พญาไชยราชาธิราช แต่จะได้ครองเมือง เมื่อ พ.ศ. ไกลไม่ปรากฏ (เข้าใจว่า ภายหลัง การสวรรคตของพระราชนิศา) ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๑๙๒๑ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (ขุนหลวงพะงั่ว) ได้ยก กองทัพ ขึ้นไปตีเมืองบ้านพงเพชร ซึ่งเป็นเมือง กำน ของ กรุงสุโขทัย พญาไชยราชาธิราชได้ยกส่งมาต่อสู้ ที่เมืองบ้านพงเพชรเป็นสามารถ

ว่าด้วยการตั้งประเทศสยามและอาณาจักรใหญ่

๒๓

อ้างสงครามกัน อยู่เป็นเวลานานถึง ๗ ปี พญาไสยฤาไทยจึงแพ้
สมเด็จพระบรมราชาธิราช จึงย้าย พญาไสยฤาไทยมาครองเมือง
พิษณุโลก จึง มี พระ นามใหม่ อีก อย่าง หนึ่งว่า พระมหาธรรม
ราชาพิษณุโลก ตั้งแต่เสีย กรุงเก่า พระบรมราชาธิราช แล้ว
อาณาจักรสุโขทัยก็ สันอำนาจและ อิสสระ เลยเป็นประเทศราช
ขึ้นแก่ กรุงศรีอยุธยาเสียไป ราชอาณาจักรสุโขทัย คง มี อายุ
อยู่ในราว ๑๔๗-๑๔๘ ปี เป็นอย่าง มาก

— ๑๑๑ —

ภาคที่ ๓

ว่าด้วยอาณาจักรสุวรรณภูมิ

และ

กรุงศรีอยุธยาตอนต้น

— ๑๑๒ —

เมื่อจุลศักราช ๕๕๐ พ.ศ. ๑๗๓๑ พระเจ้าชัยสิริ
หรือ สิริชัย ซึ่งสืบเชื้อสาย มาจาก วงศ์ ของพระเจ้า พรหม
ผู้ที่ปราบปรามชอม แห่ง อาณาจักรไทยใต้ มณฑลพายัพ จนถึง
มณฑลเขมร (สุวรรณโลก) นั้น พระเจ้าชัยสิริ แพ้ พองรามัญ

จึง อพยพมา ตอนใต้ มาพบเมืองแปะในแขวงกำแพงเพชร
จึงตั้งอยู่ที่นั่นและตั้งเมืองแปะเป็นราชธานีเรียกว่า “ศรีนครินทร์”
พระเจ้าชัยสิริ ครองเมืองแปะ จนถึงแก่พิราลัย เชื้อพระวงศ์ได้ครอง
ราชสมบัติ ต่อมาอีก ๔ ชั่ว เวลา ประมาณ ๑๖๐ ปี จึงเกิด
พระเจ้าอู่ทอง

เรื่อง พระเจ้าชัยสิริ ตั๋ว วงศ์ ของ พระเจ้าอู่ทอง ที่ว่า

ทำสงครามพ่ายแพ้ แก่ มหาราชเมืองสระทอง จึงกวาดครอบครัว
หนีลง มาที่ แปะ นั้น ตามขรรคมดา ถ้าทัพแตกก็ ต้อง
หนีเอาตัวรอด ที่ จะ กวาด ครอบครัว ลง มา เป็น คนทาง ห่าง
ไกล และ อยู่ ใน ระหว่าง คีรี นั้น คง เป็น ไป ไม่ ได้ ที่จริง
คง คีรี แต่ ลำพัง พวกไทยที่ มา ตั้ง อยู่ ก่อน แล้ว เห็นเป็น
เจ้าชายจึง เชิญ ให้ เป็น ไชยน์ ความความเห็น นี้ มี เหตุ ประกอบ
คือ :-

๑. ที่เรียก ตั๋ว วงศ์ ของ พระเจ้าอู่ทอง นั้นว่า สิริชัย หรือ
ชัยสิริ คง เป็น คำ เกี่ยว กับ แด่ อาจ เรียก กลับ กันเสีย ถึง
นามเมืองนครปฐมก็เรียกว่าชัยสิริ หรือ สิริชัย ในสมัยโบราณ
มักเรียก นาม พระเจ้า แผ่นดินตามเมืองที่ ครอง อยู่ เช่น
พระเจ้าอู่ทอง พระเจ้าเชียงใหม่ ฉะนั้น จึง เห็น ได้ ว่า ตั๋ว วงศ์ ของ

พระเจ้าอู่ทอง คง มา ตั้ง เมือง ครั้ง แรก ที่ เมือง ชัยสิริ หรือ สิริชัย (นครปฐม) และ คง เมือง นนทบุรี ราชธานี ของ อาณาจักร สุวรรณภูมิ

๒. ที่ ว่า พระเจ้าชัยสิริ ยกลง มา พบ เมือง ร้าง นั้น ใน ระหว่าง นั้น เมือง นครปฐม ก็ เป็น เมือง ร้าง มา แล้ว เกือบ ๑๐๐ ปี

๓. ที่ ว่า ต้นวงศ์ ของ พระเจ้าอู่ทอง ได้ ขยาย มา เมื่อ พ.ศ. ๑๗๓๑ และ ครอง เมือง สืบ กัน มา ๑๖๐ ปี ใน เวลา นั้น ได้

เกิด ราช อาณาจักร สุโขทัย ขึ้น แล้ว พระเจ้าแผ่นดิน ใน ราชวงศ์ พระร่วง ครอง ราชสมบัติ สืบ มา ถึง ๔ ชั่ว และได้ สร้าง เมือง

นครปฐม อยู่ ตรง กัน ข้าม กับ เมือง กำแพงเพชร ฉะนั้น ต้นวงศ์ ของ พระเจ้าอู่ทอง จะ ครอง ราชสมบัติ ต่อ กับ วงศ์ พระร่วง ไม่ได้ ตาม

ที่ พิสูจน์ มา นี้ เห็น ได้ ว่า ต้นวงศ์ ของ พระเจ้าอู่ทอง คง จะ มา ตั้ง อยู่ ที่ เมือง นครปฐม เป็น ครั้ง แรก เพราะ เมื่อ พระเจ้า

อู่ทอง ครอง กรุงศรีอยุธยา นั้น ใน พ.ศ. ๑๘๔๓ เมือง ไทย ใน ลุ่ม แม่น้ำเจ้าพระยา ได้ รวบรวม เป็น ประเทศ ใหญ่ ตั้ง เป็น อีสสระ ถึง

๒ อาณาจักร คือ สยามประเทศ (อาณาจักรสุโขทัย) ทั้ง ราชธานี อยู่ ที่ เมือง สุโขทัย กับ ประเทศ ลานนา ไทย (อาณาจักร

ศรีอยุธยา) ทั้ง เมือง เชียงใหม่ เป็น ราชธานี

พฤตติการณเฑอนสร้างกรุงศรีอยุธยา

เมืองอู่ทอง เป็นเมืองชั้นของกรุงสุโขทัยอยู่ก่อน ครั้น
กรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง ในแผ่นดินพระเจ้าอู่ไทยไชยเชษฐา
พวกลเมืองประเทศราชจึงตั้งตัวเป็นอิสระ เมืองอู่ทองเป็น
เมืองที่มีกำลังอยู่แล้ว เกรงพวกลเมืองและเชียงใหม่จะ
มาแย่งเอาเมืองข้างใต้เป็นอาณาเขตต์ จึงได้คิดรวบรวม
เมืองข้างใต้ขยายอาณาจักรมาหลายสมัย และคิดขยับขยาย
สร้างเมืองหลวงขึ้นใหม่ เพราะ

๑. ที่เมืองอู่ทองรกชัฏ เพราะแม่น้ำจะเข้าสามพันต้น
เจือ กว้างสาบน้ำมาเคียวเลี้ยวทางลำน้ำสุพรรณใหม่
๒. ที่เมืองอโยธยาเก่า เป็นที่ลุ่มและบริบูรณ์ เมื่อ
แรกมาตั้งนั้น มาตั้งเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่ตำบลเวียงเหล็กใน
พ.ศ. ๑๘๔๐ อยู่ที่นี่ ๓ ปี เมื่อเห็นจะประกาศอิสระได้แล้ว
จึงสร้างพระนครศรีอยุธยา และกระทำพิธีราชาภิเษกเมื่อมีชาติ
บุตศักราช ๗๑๒ ตรงกับ พ.ศ. ๑๘๔๓ ครั้นสร้างที่
ตำบลหนองโสน ริมอโยธยาเก่า ชนนานนามโดยพิสดารว่า
“กรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยา” เมื่อสร้างครั้งแรก

กำแพง เมืองไช้ ไม่ระเียบค้ำกับน เจิงเทินดิน พังมา สร้าง
 ก่ออิฐ ถูปูนเมื่อ แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระราชวัง
 ตั้ง อยู่ ริมถนนของ โสน ซึ่งเรียกกันว่า "บึง พระราม"

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง)

เมื่อได้กระทำพิธีราชาภิเษกแล้ว จนามาน พระนามว่า สมเด็จพระ
 พระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง) นับเป็นต้นกษัตริย์ราชวงศ์ไชย
 ราช ในรัชกาลของพระองค์ ได้ทรงกระทำ กิจการ
 สำคัญหลายอย่างที ควร กล่าวไว้ในที่นี้คือ:-

๑. เป็นไมตรี กับ กรุงสุโขทัย เนื่องจากพระยาเลิไทย
 ได้ราชสมบัติใน กรุงสุโขทัย แล้ว สมเด็จพระรามาธิบดีจึง
 ยด กองทัพ ขึ้นไปยึด เมืองนครสวรรค์ พระยาเลิไทยจึง ขอ
 เป็นไมตรี

๒. รบ ขอม ขอมไม่รักษาท่าไมตรี จึงได้ พระ
 รามศวรราชไธสงไปรบ แต่แพ้ ขอม จึงได้ พระบรมราชา
 (พะงั่ว) ยกไปช่วย รบ จึงได้ชัยชนะแล้ว รบเขา ประเทศ
 ขอม เป็นเมือง ขึ้น

๓. ทำไมตรี กับ ต่าง ประเทศ ได้ทำการ ติดต่อกับ
 ชะวา มะลายู อินทีย ลังกา และจีน

ส่วนประเทศจีนนั้น พระเจ้าหงมบัณฑิตแห่งไคทราบ
ว่า กรุงศรีอยุธยาเป็นอิสระแล้ว จึงได้หยุดยั้งเป็นทูต
เข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีเมื่อ ปลายรัชกาล พระเจ้าอู่ทอง
ก็แต่งทูตออกไปเมืองจีนด้วย พระเจ้าอู่ทอง สวรรคตเมื่อ
พ.ศ. ๑๔๑๒ พระราเมศวรได้ราชสมบัติ อายุ ๑ ปี ชุนหลวง
พระเจ้าผู้เป็นพระเจ้าสูง ได้ยกทัพมา จากสุพรรณบุรี สมเด็จพระ
พระราเมศวร เสด็จถวายราชสมบัติ

รัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราช (พะงั่ว)

ชุนหลวงพระเจ้าผู้ครองราชสมบัติแล้ว ทรงพระนามว่า
สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ เป็นคหบดีกริยราชวงศ์สุพรรณ
ภูมิ และได้ครองราชย์ใน พ.ศ. ๑๔๑๓ เหตุการณ์สำคัญ
ในรัชกาลนี้ ควร กล่าว คือ—

๑. เมื่อ พ.ศ. ๑๔๒๑ ยกกองทัพไปตีเมืองกำแพง
เพชร ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย พระเจ้าอู่ไทย
ลงมาต่อสู้ ทำสงครามกันอยู่ถึง ๗ ปี พระเจ้าไชยฤไทยจึงแพ้
และพระองค์ได้ พระเจ้าไชยฤไทยไป อยู่เมืองพิษณุโลก แล้วจึง
รวมอาณาจักรสุโขทัยเข้าอาณาจักร อันเดียวกันกับกรุงศรีอยุธยา
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๔๒๑ เป็นต้นมา

๒. เมื่อ พ.ศ. ๑๕๒๓ ได้ยกกองทัพไปตีนครเชียงใหม่

อันเป็น ราชอาณาจักร ลานนาไทย แต่ไม่ได้เมือง จึง ต้องถอยทัพ
กลับ ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๑๕๓๑ ยก กองทัพไป ตีอีก แต่

ไป สวรรคต ลง กลางทาง. ราชโอรส ทรงพระนามว่า เจ้า
ทองด้วงได้ ราช สมบัติ เป็น รัชกาลที่ ๒ แห่ง ราช วงศ์

สุวรรณภูมิ สมเด็จพระราเมศวร ซึ่ง อยู่ เมืองลพบุรี จึง ยกมา
รบ เจ้าทองด้วงได้ ให้ สำเร็จไทยเสีย แล้ว ขึ้น ทรง ราชสมบัติ

เป็น ครอง ที่ ๒ ใน พ.ศ. ๑๕๓๑ และ เป็น รัชกาลที่ ๒ แห่ง
พระราชวงศ์ เชียงราย

รัชกาลสมเด็จพระราเมศวร

เมื่อได้ราช สมบัติครองที่ ๒ ในเมื่อ พ.ศ. ๑๕๓๑ พระองค์

ได้ ยกทัพไปตีนครเชียงใหม่ใน รัชสมัยของพระเจ้าสามฝั่งแกน
และได้ชัยชนะ พระองค์จึงกวาดต้อนครอบครัวพวกไทยลานนา

ลงมา ข้างใต้เป็นอัน มาก และรวบรวมอาณาจักรลานนาไทย
เข้า เป็น อาณาจักร เดียว กัน กับ กรุง ศรีอยุธยา ดัง แต่ นั้นเป็น ต้น

มา สมเด็จพระราเมศวรสวรรคตใน พ.ศ. ๑๕๓๘ พระราชม
หาราชโอรส ได้ราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์

เชียงราย ภายหลัง เกิด อริขึ้น กับเจ้าพระยาเสนาบดี (หัวหน้า

ทหาร) เจ้าพระยาเสนาบดีรู้ตัว จึงหนีไปอยู่ กับเจ้านครอินทรี
ซึ่งเป็นราชหัตถ์ของ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ที่เมือง
สุพรรณบุรี คบ คัด กัน มา ปล้น พระนครไค้ และให้ พระเจ้าราม
ไป อยู่ เมืองปทากูราม เป็นว่า สู้กับ กษัตริย์ราชวงศ์เชียงราย
เพียง น

ภาคที่ ๔

ว่าด้วยกรุงศรีอยุธยา

ตอน

กลางและสุดท้าย

สมัยกรุงศรีอยุธยา ยุค ที่ จะ กล่าว นี้ เป็น ยุค ที่ ไทย ได้
รวบรวม กัน ขึ้นเป็นปึกแผ่นแล้ว และได้ ทำการเกี่ยวข้องกับชาติ
อื่นๆ มาก เช่น การทำสงครามกับพม่า, เขมร, ญวน, เพื่อ
ขยายอาณาเขต และ แผ่อำนาจ กับ การเกี่ยวข้องกับชนชาติ
ต่าง ๆ ในยุโรป ข้อความพิสดาร กล่าวไว้ในพงศาวดารหลาย
สมัยแล้ว ต่อไปนี้ จะได้อีกมา กล่าว แต่ ที่ สำคัญ เท่านั้น

แผ่นดินสมเด็จพระนครอินทราธิราช

เมื่อให้สมเด็จพระบารามไปอยู่เมืองปากคูลามแล้ว เจ้า
นครอินทราธิราช^{๖๖} ๓ ครองราชสมบัติ ทรงพระนามว่าสมเด็จพระนคร
อินทราธิราช เปลี่ยนพระราชวงศ์เป็น “สุวรรณภูมิ”
นับเป็นรัชกาลที่ ๓ แห่งวงศ์นี้ พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ
ว่า ครองราชสมบัติในพ.ศ. ๑๙๕๑ สวรรคต พ.ศ. ๑๙๖๗
เหตุการณ์ที่ควรกล่าวคือ—

๑. ทำไมตรีกับจีน พระองค์เป็นกษัตริย์พระองค์แรกใน
กรุงศรีอยุธยา ที่ได้เสด็จถึงพระราชสำนักพระเจ้ากรุงจีน, ใน
ราชวงศ์หมิงที่เมืองน้ำกิง (ไต้ไต้ ก่อนเสวยราชย์) เมื่อได้
เสวยราชแล้ว จึงเป็นไมตรีกับจีนอย่างสนิทสนม

๒. ปรายจลาจลเมืองเหนือ พระบารามกับพระยา
บาลเมือง ไชยสงคราม พระมหาธรรมราชาเมืองพิษณุโลก เกิด
แย่งชิง สมบัติกัน เมืองฝ่ายเหนือจึงเกิดจลาจล พระองค์
จึงเสด็จไปปราบจนเรียบร้อย เมื่อสมเด็จพระอินทราธิราช
สวรรคตแล้ว เจ้าสามพระยาราชโอรสได้ราชสมบัติ ทรง
พระนามว่า พระบรมราชาธิราชที่ ๒ เป็นรัชกาลที่ ๔ แห่ง
พระราชวงศ์สุวรรณภูมิ เหตุการณ์ในแผ่นดินนี้ คือยกกองทัพ
ไปตีกรุงกัมพูชาได้ ให้พระอินทราชา ราชโอรสไปครอง

แล้วยกขึ้นไปตีเชียงใหม่แต่ไม่สำเร็จ ทรงพระประชวรต้อง
ถอยทัพกลับ เลบ สวรรคต กลางทาง

แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

พระราเมศวร ราชโอรสของ พระบรมราชาธิราชที่ ๒
ซึ่งเป็น มหาอุปราชได้ราชสมบัติ ต่อมา ทรงพระนามว่า
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นรัชกาลที่ ๕ แห่งพระราชนวงศ์
สุพรรณภูมิ พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้ ได้จัดการบ้านเมือง
หลาย อย่าง ที่สำคัญ ๆ คือ—

๑. ตั้ง ตำแหน่งเสนาบดี ได้ทรง จัก ระเบียบการปกครอง
บ้านเมืองให้เป็น หลักฐาน ในชั้นต้นได้ แบ่ง การ ปกครอง
ออกเป็น ๒ แผนก คือ ฝ่าย ทศาร และ พลเรือน ในรัชกาล
นี้ ก็ จัดตามแบบเดิม แต่ฝ่ายพลเรือนยัง แบ่ง ออกอีกเป็น ๔
เรียกว่า จตุสดมภ์ ได้แก่ เวียง, วัง, คลัง, นา ตามแผนนี้

อัครมหาเสนาบดี

๒. ทั้ง ทำเนียบ ศักกิกิยา ทั้ง พระราชบัญญัติ กำหนด

ศักกิกิยา คือ คนโต ควร มี นาได้ มาก น้อย เท่าใด เกี่ยวกับ
บรรดาศักดิ์ เช่น พระยา ขึ้นสูง มี นาได้ ห้าหมื่นไร่, ห้าพัน,
สามพัน ฯลฯ ทดสอบ ทนพลเมืองมี นาได้ คนละ ๒๕ ไร่ การ
กำหนด เช่น นี้ เพราะ ข้าราชการ เวลา นั้นไม่ได้รับเงินเดือน จึง
พระราชทานที่ นาได้ แทนเงินเดือน

๓. บ้ายเมืองหลวง เมื่อ ครอง ราชสมบัติได้ ๑๕ ปี
จึงย้ายเมืองหลวงไปตั้งอยู่พิษณุโลก ครองราชสมบัติอยู่ ที่นั่น
อีก ๒๕ ปีส่วน กรุงศรีอยุธยา นั้น ให้ พระบรมราชาพระราช
โอรสองค์ใหญ่ครอง ยกเป็น เมืองลูกหลวง

๔. การสงคราม ได้ยก กองทัพไปตี เมือง มละกา ซึ่ง
แข็งเมืองต่อกรุงศรีอยุธยา กับทำสงครามกับ พระเจ้าติโลกราช
เชียงใหม่ ในที่สุดเป็นมิตรกัน ต่อมาจึงได้ พระบรมราชา
ไปตีได้เมืองทวาย ก็มาจาก กรุงหงสาวดี

๕. ทรงผนวช พระองค์ได้สร้าง วัดในเมืองพิษณุโลก
คือ วัดจุฬามณี และวัด พระศรีรัตนมหาธาตุ แล้วพระองค์
ออก ทรง ผนวช อยู่ที่วัดจุฬามณีได้ ๘ เดือน ให้พระเจ้าลูก
เธอ พระเชษฐาธิราช (ภายหลังได้เป็น สมเด็จพระรามาธิบดี

ที่ ๒) ทรงผนวชสามเณร และพระองค์ได้ทรงแต่ง มหาชาติ
คำหลวง

เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว พระบรมราชาที่ครอง กรุง
ศรีอยุธยาได้ราชสมบัติ ทรงพระนามว่า พระบรมราชาธิราช
ที่ ๓ เป็นรัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ ครอง
ราชสมบัติ ๓ ปี จึงได้สวรรคต

แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

เมื่อพระบรมราชาผู้เป็นเชษฐา สวรรคตแล้ว พระ
เชษฐาธิราชจึงได้ราชสมบัติใน พ.ศ. ๒๐๓๔ ทรงพระนามว่า
สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ เป็นรัชกาลที่ ๗ แห่งราชวงศ์
สุพรรณภูมิ ในแผ่นดินนี้ ได้สมาคมกับชาวยุโรปเป็นครั้งแรก
เหตุที่ไทยได้สมาคมกับชาวยุโรปนั้นคือ ชนชาติโปรตุเกส
ขยายการพาณิชย์มาทางตะวันออก มาได้เมืองจีนตามชาย
ฝั่งของจีนเรียบร้อยแล้ว ก็มาที่เมืองมละกา ในรัชกาลสมเด็จพระ
รามาธิบดีที่ ๒ เมืองมละกาเคยเป็นเมืองขึ้นของไทย
มาก่อน

พระเจ้ามาบูตแอล เจ้าแผ่นดินโปรตุเกส ได้กวตเตโค
เอลโล เป็นราชทูตเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรี ใน พ.ศ.

๒๐๖๑ แต่หนีมา ขนชาติไปร่กุเส ได้เข้ามา ตั้งการค้าขาย
อยู่ในกรุงศรีอยุธยา, นครศรีธรรมราช, ปัตตานี และมะริด
สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ สวรรคตใน พ.ศ. ๒๐๗๒ กษัตริย์
วงศ์สุวรรณภูมิครองราชสมบัติ ต่อมา อีก ๓ พระองค์ จึงถึง

แผ่นดินสมเด็จพระชัยราชาธิราช

สมเด็จพระชัยราชาธิราช ได้ครองราชสมบัติใน พ.ศ.
๒๐๗๗ ก็มีเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับ พระมา กล่าวคือ ใน
แผ่นดินพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ (สุวรรณเขกัต) พระเจ้าแผ่นดิน
พระมา องค์นี้เข้มแข็งใน การสงคราม มาก ไปปราบปราม
เมืองมอญไว้ในอำนาจ ได้ยกมาตี เมืองเชียงกราน ของไทยไป
ได้ สมเด็จพระชัยราชา จึงยกกองทัพ ศตวงไป ต่อสู้ กับ พระ
เจ้าตะเบ็งชเวตี้ยังปลายเขตต์แดนไทย ต่อกับ พระมา ทางด้าน
พระเจดีย์ ๓ องค์ ใน พ.ศ. ๒๐๘๑ และได้เมืองเชียงกราน
กลับคืน มาได้ ใน ปีนี้เอง นับว่าไทยในยุคนี้ ได้ทำสงครามกับ
พระมา เป็น ครั้งแรก สงครามครั้งนี้มีทหาร แม่ทัพ ขาติไปร
กุเส รักษาไปร่ใน กองทัพ ด้วย ประมาณ ๑๒๐ คน พวกนี้
ทำการ รบ แข็ง แรง มาก เมื่อเสร็จ กลับ ถึง กรุง แล้ว จึง
พระราชทานที่ดิน ให้ชาวไปร่กุเส ตั้ง บ้านเรือน และ สร้าง วัด
ตาม ลัทธิ ศาสนา ของคนได้

สมเด็จพระชัยราชาสวรรคตใน พ.ศ. ๒๐๘๔ ต่อจากนี้
มีกษัตริย์วงศ์สุวรรณภูมิสืบราชสมบัติ ต่อมาอีก ๒ พระองค์
จึงถึง

แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พระเพ็ญราชา) ได้ทรงราชย์
ใน พ.ศ. ๒๐๘๕ ในแผ่นดินนี้ได้เกิดสงครามติดพันกันกับ
พม่าใน แผ่นดินพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ แต่ในที่สุดได้เป็นไมตรี
กัน ต่อมาพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ทรงแบ่ง บุเรงนองให้ราชสมบัติ
ทรงนามว่า พระเจ้าบุเรงนอง หรือ พระเจ้าชนะสิบทิศ (พระ
เจ้าหงสาวดี ล้านคำ) พระเจ้าบุเรงนองได้ยกกองทัพมาตี
กรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. ๒๑๑๐ แต่ทั้ง ๒ ฝ่ายได้ทำสัญญา
สงบศึก

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พวกไทยแตก
สามัคคีแย่งแย่งกัน เป็นเหตุให้พม่ายกกองทัพมาตีอีก ใน
พ.ศ. ๒๑๑๑ ในระหว่างนี้ ฝ่ายไทยยังมีความแตกสามัคคี
กันมากขึ้น ข้าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิก็สวรรคตลงใน
ระหว่างศึก สมเด็จพระมหินทราธิราช ได้ราชสมบัติ ต่อมาก็
อ่อนแอ การรักษาพระนครก็รวนเร และในที่สุดจึงเสีย
กรุงเก่าแก่พม่า ใน พ.ศ. ๒๑๑๒ ต่อจากนี้ถึง

แผ่นดินพระศรีสรรเพชญ์

ในระหว่างศึกหงสาวดี กับ กรุงศรีอยุธยา ครั้งนี้ พระมหา
 ธรรมราชา ผู้ครองเมืองพิษณุโลก (ราชบุตรเขย ของ สมเด็จพระ
 มหาจักรพรรดิ) มีการช่วยเหลือทาง ฝ่าย พระม่า เป็น ส่วน
 มาก ฉะนั้น เมื่อ พระม่า คือ กรุงศรีอยุธยาแตกแล้ว จึงได้พระ
 มหาธรรมราชา ครอง กรุงศรีอยุธยาต่อไป ทรงนามว่า พระ
 ศรีสรรเพชญ์ เปลี่ยน พระราชวงศ์ เป็น “สุโขทัยเชียงราย”
 ใน แผ่นดิน นี้ ประเทศสยามต้องเป็น ประเทศราช ของ พระม่า ทั้ง
 แต่ พ.ศ. ๒๑๑๒ จนถึง พ.ศ. ๒๑๒๗ ภายหลังพระนเรศวร
 ราชโอรส จึงได้ประกาศอิสรภาพ จากจากอำนาจของพระม่า
 พระมหาธรรมราชา สวรรคตใน พ.ศ. ๒๑๓๓ สมเด็จพระ
 นเรศวร จึงได้ ราชสมบัติ

แผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร

เมื่อ พระองค์ได้ ขึ้นเสวยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงบำรุง
 กำลังไพร่พลให้แข็ง แรงยิ่งขึ้น และได้ทำ สงครามกับพระม่า,
 มอญ, เขมร มีชัยชนะ ทุกครั้ง / พระองค์ขยาย อาณาเขตที่
 ออกไปกว้างขวาง พระองค์มีอำนาจเต็มที่ ไม่มี ประเทศใดมี
 อำนาจ เท้า เทียบได้ พระบรมเทชาณุภาพ ของ พระองค์เป็นที่

เกรงขามแก่เหล่า บัณฑิตทั่วไพบ่ ประเทศสยามได้มีความ
มั่นคง และ มีความสงบเป็นสุข มาเป็นเวลา หลายร้อยปี สมเด็จพระ
พระนเรศวร สวรรคตใน พ.ศ. ๒๑๔๘ รัชทายาทคือ รัชทายาท
เชียงใหม่ สืบต่อ กัน มา อีก ๕ พระองค์ จึงเปลี่ยน รัชทายาท
วงศ์ใหม่ คือ แผ่นดิน สมเด็จพระรามาธิบดี (เจ้าพระยา
กมลมาศ) เปลี่ยนพระราชวงศ์ใหม่เป็น "ปราสาท
ทอง" มี รัชทายาทสืบ พระวงศ์ ต่อมา อีก ๒ พระองค์ จึงถึง
แผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พระองค์ได้ ขึ้นครองราชสมบัติ ใน พ.ศ. ๒๑๔๘ ใน
รัชกาลของพระองค์ การค้าขาย, การติดต่อการค้า, การ
มาก, จนชาติยุโรปได้ มาค้าขาย ติดต่อกับ สยามหลายชาติ เช่น
โปรตุเกส, ฮอลันดา, อังกฤษ, ฝรั่งเศส นับว่า ชาติไทย
ได้เผยแผ่เกียรติยศ กระจาย ออกไปยิ่งกว่าแต่ก่อน พระองค์ได้
ส่งทูต ออกไป เจริญทางพระราชไมตรี ถึง กรุง ปารีส ประเทศ
ฝรั่งเศสเป็น ครั้งแรก สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สวรรคต
ใน พ.ศ. ๒๒๓๑ จึงถึง

แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

พระเพทราชา ตั้งแต่วันที่ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ใน พ.ศ. ๒๒๓๑ ทรงพระนามว่า พระนารายณ์ เป็นรัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์บ้านพลูหลวง กษัตริย์วงศ์นี้ครองแผ่นดินต่อมาอีก ๕ พระองค์ จึงถึงแผ่นดินพระที่นั่งสุริยยามรินทร์

แผ่นดินพระที่นั่งสุริยยามรินทร์

พระเจ้าเอกทัศ ได้ทรงราชย์ใน พ.ศ. ๒๓๐๒ ในแผ่นดินนี้ได้ทำสงครามกับพม่า ในแผ่นดินพระเจ้าอลองพญา ซึ่งยกกองทัพมาตี กรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๐๒ แต่ไม่สำเร็จ เพราะพระเจ้าอลองพญา ประชวร จึงต้องยกทัพกลับ

การศึกสงครามในสมัยนี้ ประเทศสยามอ่อนกำลังมาก เนื่องจากเหตุหลายประการ คือ :-

๑. การศึกสงครามได้ว่างมาแต่สิ้นรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้รับความสงบมาเป็นเวลา ๑๕๐ ปี กว่า คนไทยจึงไม่ได้เตรียมกำลังไว้ คิดเสียว่าการศึกสงคราม คงจะสงบไปอีกนาน

๒. เกิดการจลาจลขึ้นในประเทศ ต่างก็มุ่งกำจัดพวกกันเอง มีการแย่งชิงราชสมบัติกันหลายชั้นหลายชั้น

การ รลาลง^{นี้} เริ่ม^{นี้} แต่^{นี้} สัน^{นี้} รัชกาล สัม^{นี้} เก้า พระเอกาทศ^{นี้} ทรณ เป็น^{นี้} ต้น^{นี้} มา

ด้วยเหตุ ที่กล่าว มา^{นี้} กรุงศรีอยุธยา จึงถูกรุกรม ถอย^{นี้} ถาลัง ลง เป็น ลำดับ ต่อมา อีก ๕ ปี พระเจ้า มังระ พระเจ้า^{นี้} แผ่นดินพระมา ไคยภ กองทัพ มา^{นี้} ติกรุงศรีอยุธยา อีก คราว^{นี้} พระมา ไคย^{นี้} ทัม ล้อม กรุงไวบ^{นี้} เคม ฝ่ายไทย หมกถาลัง จึง เสียกรุง^{นี้} แก่ พระมา ไคย พ.ศ. ๒๓๑๐ คำหนด เวลา ที่^{นี้} กรุงเก่า มา^{นี้} ทรเสีย แก่ พระมา ไคย แผ่นดินพระ ที่^{นี้} หนึ่ง สุริยามรินทร์ เป็น เวลา ๔๑๗ ปี มี^{นี้} ญัตติ^{นี้} ครอบ แผ่นดิน ๓๓ พระองค์ ใน ๓๓ พระองค์^{นี้} น^{นี้} แบ่ง เป็น ๕ วงศ์ คือ

๑. พระราชวงศ์ เชียงราย ๒ พระองค์
๒. พระราชวงศ์ สุวรรณภูมิ ๑๓ พระองค์
๓. พระราชวงศ์ สุโขทัย เชียงราย ๗ พระองค์
๔. พระราชวงศ์ ปราสาททอง ๔ พระองค์
๕. พระราชวงศ์ บ้านพลูหลวง ๖ พระองค์

รวม^{นี้} ทัม หมก ๕ วงศ์ จึง เป็น ๓๓ พระองค์

การเจริญและเสื่อมของบ้านเมือง

คาม ที่กล่าว มา^{นี้} แล้ว แต่^{นี้} ต้น พงระหัย^{นี้} เหตุ ผล ได้^{นี้} ที่ เติบ^{นี้} ทรว่า การเจริญ และการ เสื่อม ของ บ้านเมือง ต้อง ชาติ^{นี้}

๑. พระเจ้าแผ่นดิน ถ้า พระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ใด ทรง
พระปรีชาสามารถ ในการสงคราม, ในการ จัด บ้านเมือง และ
การ คัด ค่อย กับ นานา ประเทศ เป็น อย่าง ดี บ้านเมือง ก็ เจริญ
มีความสุขสำราญ ถ้า พระองค์ใด หย่อน พระปรีชาสามารถ
บ้านเมือง มี ภาระ สำ ไร และ เสื่อมลง เป็น ที่ คู่ ห่มิน แก่ชน
ชาติอื่น

๒. ความ สำนึก ถ้า ข้าราชการ มีความ กลมเกลี้ยง
ช่วย กัน ทะนุ บำรุง บ้าน เมือง บ้าน เมือง ก็ เจริญ และ มีความ สุข
ศัตถ์ ก็ ไม่ ก่อ ติ มา รบ กวน ถ้า แคน สำนึก ก็ กัน ภาย ใน ประเทศ ก็
ขึ้น ขึ้น เป็น ทาง ให้ ศัตถ์ มา เข้า เติม

—*—

ภาคที่ ๕

สมัยกรุงธนบุรี และกรุงเทพ ฯ

—*—

เมื่อไทยได้เสีย แก่ พม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ แล้ว พม่า
ยัง เพลิดเพลิน บ้านเมือง ทำลาย วิชา ธรรม ใน กรุง ทุก แห่ง เมื่อ

ได้กระทำเป็นที่พอใจแล้วก็ยก กองทัพกลับไปยังประเทศของตน
 จึงให้ ลูก^๕ เป็นนายกองคุมพลประมาณ ๓,๐๐๐ อยู่รักษาไพร่
 สามพันเศษที่กรุงเก่า เพื่อคอยกวาดต้อน ผู้คนและรวบรวม
 ส่วยของอาหาร

พลเมืองใน ประเทศสยามในยุคนั้นก็ กระจุก กระจาย แตก
 ฉาน ชานเซิน หันไป ชุม ช่ออยู่ตามป่า ตามถ้ำ แต่คราวนี้
 พระเจ้าไม่ได้ออกครอง ประเทศ สยาม อย่าง ประเทศราช เป็นแต่
 เก็บทรัพย์สินเงินทอง และ กวาดต้อนคน ครวไปเท่านั้น เมือง
 ไทที่ไม่เสียแก่ พระเจ้า ก็ยัง เป็น อิสสระอยู่ ฉะนั้นผู้ไท มีกำลัง
 ก็ตั้ง ตัวขึ้นเป็นเจ้า เป็นก๊กเป็นพวก รวมทั้ง สิบมี^๕ ก๊ก
 ด้วยกัน (พงศาวดาร กรุงธนบุรี ว่า มีหก ก๊ก, เห็นจะนับผู้
 พระยาบองที่ค่ายโพธิ์สามต้นนั้นด้วย) ก๊กต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น
 นั้น คือ:—

๑. เจ้าพระยาพระพิษณุโลก ตั้งตัวขึ้นที่เมือง
 พิษณุโลก
๒. เจ้าพระฝาง ตั้งตัวอยู่ที่เมือง สว่างบุรี
๓. กรมหมื่นเทพพิพิธ ไปตั้งตัวอยู่ที่เมือง พิมาย เรียก
 ว่า เจ้าพิมาย

๔. เจ้านคร คง ตัว ชนที่ เมือง นคร ศรีธรรมราช

๕. พระยาตาก (สิน) ไป คง ตัว ชนที่ เมือง จันทบุรี
เรียกกันว่า เจ้าตาก

เจ้าตากเป็นผู้มีสติปัญญา และฝีมือแก่กล้าถึงกับว่า
ผู้อื่น ได้บอกกองทัพ มา ตี พระม่า ที่ค่ายโพธิ์สามต้น ว่าสู้
พระยาตากตายใน พ.ศ. ๒๓๑๐ แล้วบอก ลง มา คง เมือง
ธนบุรี เช่นเมืองหลวง คง ตัว ชน เป็นกษัตริย์ครองประเทศสยาม
ในพ.ศ. นั้นเอง เมื่อได้ครองราชสมบัติแล้ว ก็ปราบปราม
ราชอาณาในประเทศที่ยังแตกกระเจกระหาย อยู่ ณ ภายใ
เวลา ๗ ปี ก็ปราบปราม ก๊กต่าง ๆ ตลอดจนหัวเมืองไทย ที่ พระม่า
เข้า มา คง ปกครอง เช่นเมืองเชียงใหม่ได้ราบคาบ ต่อ
ไปประเทศสยาม ก็กลับคืนมา อยู่ในความ ปกครอง ของ คนไทย
ได้บริบูรณ์ ตามเดิม

ในรัชสมัยของ พระเจ้าตากนี้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๑๗
ถึง พ.ศ. ๒๓๑๙ ได้ทำสงครามกับ พระม่า ที่ ยก มารบ กับไทย
ถึง ๔ ครั้ง แต่ พระม่า ต้อง แพ้ กลับไป ทุก ครั้ง ภายหลัง
ยกไปตีเมืองเวียงจันทน์ ได้พระมหาหมื่นรัตนปัญญามาถนัดมิตร
มาไว้ยังกรุงธนบุรี (เวลานี้ อยู่ที่ วัด พระศรีรัตนศาสดาราม ใน

พระบรมมหาราชวัง และให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก
ไป พระองค์ไม่เสด็จเอง)

ใน พ.ศ. ๒๓๒๓ ประเทศเขมร เกิดวุ่นวาย เรื่อง ซึ่งราช
สมบัติ พระองค์จึงให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหา กษัตริย์ศึก เสด็จ
พร้อมทัพคุมพลยกไประงับ ในเวลานี้เอง ทางกรุงธนบุรี เกิด
การจลาจล เพราะพระเจ้ากรุงธนบุรี มีพระสติฟั่นเฟือน บำ
เมือง จึงสิ้นแปรร พระยาสุรศักดิ์ไชยเดช ศึกยกไป สมเด็จพระ
เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้ทราบข่าว การจลาจล ทางกรุงธนบุรี
จึงรีบยกกองทัพกลับ และปราบยุบเกลื่อนหงสาวดีด้วย ข้า
ราชการ จึง พร้อมกับ อัญเชิญ ขึ้นครองราชสมบัติ ณ กรุงธนบุรี
ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ ภายหลังได้ย้ายพระนคร มาอยู่ ทางปาก
ตะวันออก ของแม่น้ำเจ้าพระยา เรียกว่า กรุงเทพมหานคร
อมรรัตนโกสินทร์

กรุงธนบุรี ตั้งอยู่ประมาณ ๑๕ ปี ถึงเป็นเวลาที่ สิ้น
ก็ถึง เป็นสมัยที่สำคัญ เพราะพระเจ้ากรุงธนบุรีได้รวบรวม
ไทย และกู้ประเทศให้พ้นจากอำนาจพม่า ซ้ำศึก และคิน
คง เป็น อัสสราภาพได้ อีก นับว่า พระองค์เป็น กษัตริย์ที่ ทรง
เกียรติยศ ยิ่ง พระองค์หนึ่ง

สมัยกรุงเทพมหานคร

เมื่อสมเด็จพระเจ้าพระยามหา กษัตริย์ศึก ได้ปราบดาภิเษกแล้ว ภายหลัง ย้ายราชธานีมา อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาราชนามว่า กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา ส่วนพระองค์ได้เสวยราชย์ ครองกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. ๒๓๒๘ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) เป็นพระปฐมบรมราชวงศ์จักรี มีกษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ครองราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ ต่อมา จนถึงทุกวันนี้ ๗ พระองค์ ทั้งจะได้กล่าวเหตุการณ์ ตาม ลำดับ แผ่นดิน พอ สังเขป ดังนี้

ในรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) ได้สร้าง กรุงเทพมหานคร เป็นราชธานี จัดการเรื่องประเทศญวน ซึ่งเกิดยุ่ง บังคับ จน หนีจนสงบ และประเทศญวนได้เป็น ประเทศราช ของประเทศสยามตลอดรัชกาล นอกจากนี้ยังได้ทำสงคราม กับ พม่า และได้ชัยชนะ ทุก ครั้ง พระองค์ครอง ราชสมบัติ ๒๗ ปี

ในรัชกาลของ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (พระพุทธเลิศหล้านภาลัย) ทั้ง รัชกาลได้ทำ สงคราม กับ ญวน เกือบ

เรื่องเมืองเขมร และ ทำสงครามกับ พระมอ ซึ่งยกมา ที่หัวเมือง
ชายทะเล หลายครั้ง และ พระมอ แพ้ กลับไป ทุก ครั้ง

ในรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ (พระนั่งเกล้า)
ได้รบกับ ประเทศเขมร ทำทาง พระราชไมตรี กับ ชนชาติต่าง ๆ
ในยุโรป และ อเมริกา

ในรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔ (พระจอมเกล้า)
ได้จัดการ ปกครอง ข้าง outhang บำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญ
ทำไมตรี กับ อังกฤษ, ฝรั่งเศส, เกาหลี, อเมริกา, โปรตุเกส
และ ฮอลันดา

ในรัชกาล ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ (พระจุลจอม
เกล้า) การศึกสงครามไม่มี บ้านเมือง ร่มเย็นเป็นสุข, ทรง
เปลี่ยนแปลง การ ปกครอง อย่างเก่าให้ทันสมัย ก็จัดให้มี
กระทรวงทบวงราชการขึ้น จัดการศึกษา, การทหาร, การคมนาคม
ทั้ง กฎ พระบรมมหาราชวัง และ ประกาศ การ เลิก ทาส ฯลฯ นอก
จาก นี้ พระองค์ยังได้เสด็จ ประพาสยุโรป ถึง ๒ ครั้ง และ ส่ง
พระราชโอรสไป ศึกษาวิชา ยัง ต่าง ประเทศ

ในรัชกาล ของ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ (พระมงกุฎ
เกล้า) ชาติไทยได้เจริญเสมอภาค กับ นานา ประเทศ เนื่อง

จาก พระองค์ได้ร่วม มือ กับ สัมพันธมิตร ทำสงครามกับ
เขมรมา ใน พ.ศ. ๒๔๖๕) นับว่าชาติไทยได้สนิทสนมกับ
อังกฤษ และ ฝรั่งเศส เป็น อย่าง ที่ การสงครามคราวนี้ เป็น
การเผยแผ่เกียรติคุณของชาติไทยให้ปรากฏแก่ตาโลก สัญญา
ทาง พระราชไมตรี ที่ได้ทำไว้แต่เดิม ก็เจริญขึ้นสู่ความเสมอ
ภาค เป็น ขึ้น ๆ จนเลิก ศาสต กงสุล ของ ต่าง ประเทศใน ปลาย
รัชกาลนี้

รัชกาล ของ พระบาทสมเด็จพระมหาปรมลักษ์ประชาธิปกพระปก
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ครองราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘
พอเริ่มขึ้นเสวยราชย์ ก็เริ่ม จัดการปกครอง มี ทั้งองค์ภิวั
ษณตรี การ ทักทอ นรวิทย์ ของ แผ่นดิน ทั้ง สภา ป้อง ก็น
พระราชอาณาเขตที่ ยุก และรวมมณฑล ยุบกระทรวงบาง
กระทรวง จัดการ บำรุง การ ก้าขาย ฯลฯ

ประเทศสยามได้เจริญขึ้น เป็น ลำดับ มา เช่นนี้ ก็เนื่อง
ด้วย พระปรีชาสามารถ ของ พระเจ้าแผ่นดินทุก ๆ พระองค์ ได้
ทรง ปกครอง ทะนุบำรุง เป็น ลำดับ มา จน กาล ทุกวันนี้

ว่าด้วยพระพุทธศาสนา

— ๒๕๕ —

พระศาสนา ซึ่ง เป็น หลักสำคัญ ของ บ้านเมือง เรา นั้น
คือ พระพุทธ ศาสนา ส่วน ศาสนา พราหมณ์ ก็ มี ะปน อยู่
มาก เหมือน กัน แต่ ยัง ไม่ สำคัญ เท่า พระพุทธศาสนา พระพุทธ
ศาสนา เกิด ใน มัชฌิม ประเทศ (อินเดีย) ศาสดาจารย์ ผู้ แรก
ทั้ง พระพุทธศาสนา เรียก ว่า พระพุทธเจ้า (มี กล่าว ละเอียด ใน
หนังสือ พระพุทธประวัติ ของ สมเด็จ พระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรดม แล้ว) ใน ที่ นี้ จะ ยก มา กล่าว แต่ เพียง ว่า พระ
พุทธศาสนา เข้า มา สู่ ประเทศ สยาม ใด อย่างไร และ ทาง ไหน
พอ สืบ เชบ เพ่า นั้น

ตาม ข้อความ ใน ศิลาจารึก ของ พระเจ้าอโศกมหาราช ใน อินเดีย
และ ใน หนังสือ มทวงศ์ ได้ ความ ว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ได้
โปรด ให้ ทำ สังคายนา (การ รวบรวม ร้อยกรอง ข้อธรรม ต่าง ๆ
ให้ ถูก ต้อง) เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖ เมื่อ ทำ สังคายนา เสร็จ แล้ว
พระเจ้าอโศกมหาราช ก็ จะ เสนอ แด่ พระพุทธศาสนา ไป ใน นานา ประเทศ
จึง ได้ ส่ง ศาสนทูต ไป เทียบ ส่ง สอน ตาม ประเทศ ใหญ่ น้อย ทั้ง ฝ่าย

เหนือ และใต้ ตะวันตกและตะวันออก ส่วนศาสนาทุกที่ มา
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ คือ แคลมอินโดจีน ซึ่งครั้งนั้น
เรียกว่า สุวรรณภูมิ (ดินแดนพระมอ มอญ, เขมร สยาม
ตลอดแคลมมะลายู) มีพระเถระ ๒ องค์มีนามว่าอุทตระ
กับ พระโสณะ มาถึง สอนศาสนาลง เป็นหลักฐานที่ จังหวัด
นครปฐม ก่อน พวกนี้ถือพุทธศาสนาไว้สร้างสถูปใหญ่ๆ
ไว้เป็นอันมาก องค์แรกที่สร้างขึ้นเรียกว่าพระปฐม มีลักษณะ
เหมือนสถูปชัยสถูปที่พระเจ้าอโศกราชสร้างในอินเดีย (เรื่องพระ
ยาทรงสัพระยาภาณ สร้างพระปฐมเจดีย์นั้น สร้างเสริมขึ้นจาก
ของเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว) นอกจากนี้ ยังชุกพบศิลาวงล้อที่
จังหวัดนครปฐมได้มาก กว่าที่อื่น ศิลา วงล้อ เป็นเครื่องหมาย
พระธรรมจักร สำหรับเป็นที่สักการบูชา

เมื่อพระพุทธรูปศาสนาแพร่หลายใน จังหวัดนครปฐมแล้วก่อน
มาก็ แพร่หลายไปตามประเทศต่าง ๆ ตลอดจนพม่า, มอญ,
พม่า, เขมร, มะลายู, เกาะชวา ก่อนมาราว พ.ศ. ๑๖๐๐
พระเจ้าอโนรุธหรือพระเจ้าอินทรมังชอล ได้เป็นใหญ่ในประเทศ
พม่า ได้ทะนุบำรุงพระพุทธรูปศาสนา มาก พระองค์ส่งทูต
ไปเกาะลังกา ขอ กัด หนังสือพระไตรปิฎก มาไว้ที่ ประเทศ

พม่า พ.ศ. ๒๐๒๐ พระเจ้าติโลกราช เมืองเชียงใหม่ (ทรง
 รัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ) ได้นิมนต์พระเถระ
 มีพระธัมมทินนเถระ เป็น ประธาน ตรวจชำระ พระไตรปิฎก
 จารึกลง เป็น อักษรไทย เรียบร้อย ได้คัดลอก คอ ๆ กันมา
 คือจารลงในใบลานเช่นตัวลาวบ้าง ขอมบ้าง แต่ใช้อยู่ใน
 ประเทศสยาม เป็น ตัว ขอม เป็น พัน

ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระพุทธมณฑลได้
 ไปรทเกล้า ฯ ให้ชำระ พระไตรปิฎก และ พิมพ์ เป็น ตัว อักษร
 ไทย แทนอักษรขอม นับว่าพระพุทธศาสนามีคัมภีร์พระไตรปิฎก
 เป็น หลัก มั่นคงใน ประเทศ สยามจน ภายทุกวันนี้

การ แล่พระ พุทธศาสนา มาสู่ ประเทศ สยาม อีก ทาง หนึ่ง
 คือเมื่อ พระพุทธเจ้า เสด็จ สู่ พระปรินิพพาน แล้ว ศาสนา แบ่ง
 ออกเป็น ๒ ลัทธิ คือ ลัทธิหินยาน กับ ลัทธิมหายาน

ลัทธิ มหายาน เรียกว่า เป็น ยาน อันใหญ่ ได้สืบศาสนาที่
 แท้จริงไว้ มีวัชชีบุตร เป็น ศัตรู ลัทธินี้นิยมว่า พระ ภิกษุ
 กินอาหารได้ ค้าง แต่ย่ำรุ่ง จนถึง ย่ำค่ำ ระหว่าง นี้ถือเป็นเวลา
 ภิกขุกาล (คือเวลาที่ควรฉันอาหาร) ลัทธินี้ได้เผยแผ่ศาสนา

ขึ้นไป ทางทิศเหนือ และ ทิศ ตะวัน ออก เลย เข้าไป ถึง ชีเขต,
 จัน, ญีบุณ ลงมาถึง ญวน เวลานั้น ก็ คง ยังมี พระสงฆ์ นิกาย
 มหายาน อยู่ใน ประเทศ ที่ กล่าว นี้

ส่วน ลัทธิ คินยาน นั้น พวก มหายาน อ้าง ว่า เป็น ฝ่าย ต่ำ
 ได้ สืบ ศาสนา ไม่ แท้ จริง แต่ ลัทธิ คินยาน นิยม ว่า ทั้ง แท้
 เวลา เทียง แล้ว ไป จนถึง ก่อน พระชาติ คับ ขึ้น เป็น เวลา วิกาล
 พระสงฆ์ จะ มี อาหาร ไม่ได้ พวก คินยาน ได้ แล พระ ศาสนา
 มา ทาง ประเทศ ประเทศ จนถึง ประเทศ สยาม ทุกวันนี้ ถึง สมัย
 ทุกวันนี้ พระสงฆ์ ก็ ยัง ถือ ลัทธิ คินยาน อยู่ ตาม เคย และมี
 นิกาย อยู่ ๒ คือ มหานิกาย กับ ขรรคมุขตักกิกนิกาย (มี ขึ้น ใน
 รัชกาล ที่ ๔ แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์) ใน ที่ สุด เห็น ว่า ลัทธิ
 คินยาน เป็น ลัทธิ ที่ ดี น่า นิยม นิย ดีกว่า ลัทธิ อื่น ๆ ซึ่ง เรา
 ทุก คน ที่ เป็น พุทธ มามาก ได้ เคารพ นิย ดีก สืบ ต่อ ๆ กัน มา ตั้งแต่
 บรรพบุรุษ และ พระเจ้า แล่น คิน ทรง เป็น เอก อัคร ศาสนุ์ ถัมภก
 (คือ ทรง รับ พระพุทธ ศาสนา ไว้ เป็น ศาสนา สำหรับ ชาติ และ
 ทรง นิย ดีก พระพุทธ ศาสนา ตลอด จน ทรง ทำ มุขำ รุ่ง พระพุทธ
 ศาสนา ให้ เจริญ) ทุก ๆ พระองค์ มา จึง เป็น อัคร มวย ยอด แห่ง
 ข้อความ ได้ ว่า เมื่อ พระพุทธ ศาสนา แล เข้า มา ใน ประเทศ แล้ว

พระเจ้าแผ่นดินทวารวดีไว้ทะนุบำรุง สืบต่อ ๆ มาทุก พระองค์
พระ พุทธศาสนา จึง เข้า มา อยู่ในสยาม ประเทศได้ จนทุกวันนี้

ศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์เกิดก่อนพระพุทธศาสดาถึง ๑,๐๐๐ ปี
ในสมัยโบราณ ชนชาติอินเดีย นับถือศาสนา พราหมณ์เป็นพัน
ภายหลัง ชนชาวอินเดีย ได้ เข้า มา สู่ ประเทศ สยาม จึงนำ
ลัทธิศาสนา พราหมณ์ เข้า มา เผยแผ่ สืบสอน พลเมือง ให้ รู้จักทำ
พิธีต่าง ๆ ของพราหมณ์ ถึง ทางราชการ ก็มีพิธีไสยศาสตร์
ตาม ทาง ศาสนาพราหมณ์ เช่น อยู่ด้วย เช่น พิธี ตรี ยัม ปวาย
(ไถ่ชิงช้า) พิธี แรกนาขวัญ เป็นต้น จนกลาย เป็นพิธีทาง
ราชการ และ เป็นงาน ประจำ ปี ต่อมา

ศาสนา พราหมณ์ มา สู่ ประเทศ สยามได้ ทางไหน และ
นี่ ไม่มีหลักฐานแน่นอน แต่ ตาม ทาง สันนิษฐานปรากฏว่า
ชนชาติอินเดีย ที่ นับถือ ศาสนา พราหมณ์ ได้ เข้า มา ใน ประเทศ
สยาม ชน พวก นี้ มีความรู้ จึง ได้ เป็น ครู สืบ สอน พลเมือง
พร้อมกับ การแผ่ ลัทธิศาสนาพราหมณ์ รวมกันไปกับวิชาที่ สอน
บางสมัยชนชาติอินเดียได้เป็นใหญ่ เช่นได้เป็นเจ้าแผ่นดิน
เขมร จนได้ สร้าง เทวสถานอันงดงาม เจ้าแผ่นดินเขมร

ไทย มากนับถือ ศาสนาพราหมณ์ และนี้ ราษฎรก็ ต้อง นับถือ
ศาสนา พราหมณ์ ด้วย

ครั้น พวกไทยได้อพยพ จากจีนตอนใต้ เข้ามาสู่ ประเทศ
สยามราว พ.ศ. ๑๔๐๐ เป็นต้นมา เมื่อเข้า มา ประเทศ
ซึ่งเดิม เป็นดินแดนของขอม หรือเขมร พลเมืองเดิมเขานับถือ
ศาสนาพราหมณ์อยู่ก่อนแล้ว ไทยที่เข้ามาภายหลัง จึงยอมรับ
ลัทธิ ศาสนา พราหมณ์ และ พระพุทธศาสนา นับถือเป็นประเพณี
สืบมา

พระพุทธศาสนาที่ ศาสนาพราหมณ์ที่ คงเป็นศาสนา
ที่ คนไทย จะ ต้อง นิยมนับถือต่อไป อีก ถิ่นนาน เพราะการทำ
พิธีต่าง ๆ ทางฝ่ายพุทธศาสนา จำเป็นหรือไทยมาก ต้องมีพิธี
ทางไสยศาสตร์ตาม ลัทธิ ศาสนาพราหมณ์แทรกอยู่ด้วย ทุก ครั้ง
ดังที่ได้กล่าว มา แล้ว แต่ข้าง คำนี

มีขวัญของ คนไทย ถือหลักอยู่ ๓ อย่าง ได้แก่ชาติ,
ศาสนา, พระมหากษัตริย์ ซึ่งควร เรา ผู้เป็นพลเมืองไทย
ควรรำลึกและกระทำตน ให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติ, ศาสนา,

พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินีพหุรัชชกาลที่ ๖ ที่เรียก
สยามานุสสติ ขอ อัญเชิญมาไว้ในที่นี้สักบทหนึ่ง

“รัก ราชวงจรถัดนี้	รักก็ ทำนา
รัก ชาตีสืบกษัตริย์	แห้วไว้
รัก ศาสน์กอบบุญทวี	สุจริต ถ้วนเทอญ
รัก คักก็จงจิตต์ให้	โลกช้อง สรรเสริญ”

—๖๕๕—

๑ 15
(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

— ๗๖๑๔๘ —

ฉบับที่ ๒๖/๒๔๘

วันที่ ๑๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

หนังสือ แบบเรียนประวัติการของไทย ของ
รองอำมาตย์ตรี โสกา ปาลบุตร พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง
จำนวนสองพันฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๓

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน

มหาอำมาตย์ตรี พระยาวิเทศาภิบาล

ลงนามแทน เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

(ใช้ได้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น)